TUUMARELV

Raketikatsetustel ei näi lõppu tulevat

Tuumapommi katsetusega näitas Põhja-Korea ja riigi diktaaror **Kim Jong-un** veel kord, et rahvusvaheliste sanktsioonide poliitika ei ole mõjutanud diktatuuririiki oma tuumaambitsioonidest loobuma. ▶ 11

VALIMISED

Narva hall kardinal tahab tagasi võimule

Vanglast vabanemise järel aastaid madalat profiili hoidnud endine Narva hall kardinal Aleksandr Moissejev esitas avalduse, et kandideerida Keskerakonna nimekirjas sügisestel linnavolikogu valimistel. ▶ 2–3

INVESTOR

Indeksifondide võlud, valud ja ohud

Passiivse investeerimise võimalused – indeksifondid – on teinud investeerimise lihtsamaks ja odavamaks kui kunagi varem ja sellel on mõjusad eestkostjad. Ent miski pole kunagi nii hea, kui palja silmaga paistab. ▶ 14–15

PÄEVA TEGIJA ▲

Kuulutamisäris uus ühinemine

Kuulutusportaaliäris on taas uudiseid, nimelt ostab automüügikeskkond auto24 ajakirja Autoleht. Veel eelmisel sajandil alustanud Autoleht on praeguseks jõudnud ajakirja formaati ja tema toob ühisele eluteele kaasa tugevad autolood, testid ja tutvustused. **Margus Tombergi** juhitav auto24 seevastu esimene valik, kui on vaja oma auto müüki panna, näpuotsaga on portaalis ka autouudiseid. Kõik autoostjad pole autofännid, kõik autofännid pole autoostjad, aga ühisosa on kahtlemata olemas.

Äripäev

Ausalt ja kartmatult

Teisipäev, 5. september 2017
nr 156 (5754) **3 eurot**

EUR/USD	USD/EUR	EUR/SEK	EUR/RUB	NordPool	Euribor
1,1902 ▲	0,8403 ▼	9,4728 ▲	68,8273 ▲	46,67 ▲	-0,273 ▲

LUUBI ALL

Diktaator loputas Eestis miljardeid

Kahe ja poole aasta jooksul käis Eesti Danske pangas avatud kontodelt läbi 2,9 miljardit dollarit Aserbaidžaani diktaatoriga seostatavat hämarat raha. ▶ 4–9, 13

Majandusmõttele annab hoogu ja energiat EESTI GAAS

TÄNA ÄRIPÄEVA RAADIOS

Diktaatori raha liikus läbi Eesti

7.00–9.15 Hommikuprogramm, juhib Igor Rõtov
10.00–11.00 "Börsipäevik". Millised on tähtsamad arengud nii kohalikul börsil kui ka välisbörsidel. Saatejuht Aivar Hundimägi
12.00–13.00 "Äripäeva luubi all". Kuidas diktaatori hämarad miljardid liikusid läbi Eesti. Saatejuht Aivar Hundimägi.
14.00–15.00 "Äripäeva kullafond". Kuidas kinnisvaraga miljonäriks saada? Kogemusi jagab Ergo Mõttus.
16.00–17.00 "Äripäeva juhtimislabor". EfTEN Capitali juht Viljar Arakas räägib, kuidas tema juhib, miks peab endas kogu aeg kahtlema ja kelle alluvuses tahaks ta töötada. Saatjuht Rivo Sarapik

▶ **Äripäeva raadiot saab kuulata Tallinnas ja Harjumaal sagedusel 92,4 MHz ning igalpool mujal Äripäeva veebi kaudu.**

Majandusmõttele annab hoogu ja energiat EESTI GAAS

VALIMISED

Hall kardinal kipub Narva

Vanglast vabanemise järel aastaid madalat profiili hoidnud endine Narva hall kardinal Aleksandr Moissejev esitas avalduse, et kandideerida Keskerakonna nimekirjas sügisestel linnavolikogu valimistel.

KOIT BRINKMANN
koit.brinkmann@aripaev.ee
Äripäev

"Mina olen kategooriliselt vastu, et see seltsimees oleks meie nimekirjas, aga see on ainult minu seisukoht. Kui läheb hääletamiseks, siis mina olen vastu," tunnistas Keskerakonna Narva piirkonna esimees Yana Toom.

Viimastel kuudel Narvas tasuta jagatavas 32 000tiraažilises ajalehes Gorod aktiivselt arvamuslugusid kirjutanud Moissejev esitas avalduse Keskerakonna nimekirjas kandideerimiseks.

"Tal on palju toetajaid seal, aga on olemas ka erakonna maine ja on olemas ka linnaelanike suhtumine ja ka seda tuleb arvesse võtta. Kui piirkonna juhatus toetab Moissejevit, siis ta kandideerib… aga …meil ju vetoõigust ei ole ja ma seda ei tahakski. Üritame vältida praktikat, mis meil oli vanasti Edgari (Savisaar – toim) ajal, et erakonna büroos raputati nimekirjad üle ja muudeti piirkonna otsuseid. Seetõttu tuleb asi lahendada Narvas ära," tunnistas Toom.

Homme varahommikul on Toom koos Keskerakonna peasekretäri Mihhail Korbiga Narvas erakonna piirkonna juhatuse koosolekul ning kindlasti võetakse seal ette ka Moissejevi küsimus.

"Keskerakonna Narva piirkond läheb kohalike omavalitsuste valimistele vastu tugeva meeskonnaga, keda Narva elanikud on toetanud, keda nad usaldavad ja kes on tõestanud oma kompetentsust oma tegudega," teatas erakonna Narva piirkonna aseesimees Andrus Tamm augusti keskel saadetud pressiteates.

Vanad sõbrad

Avalikkusele anti teada, et meeskonna esinumbriks seati linnapea Tarmo Tammiste. Eelmisest nädalast on nimekirja eesotsas aga hoopis kohalik häältemagnet, riigikogu rahanduskomisjoni esimees Mihhail Stalnuhhin.

Nii Tamme, Tammistet kui ka Stalnuhhinit peetakse ammusest ajast linnas Moissejevi sõpradeks ja toetajateks. Kui Tamm keerutas Moissejevi sobivuse küsimuse peale Keskerakonna nimekirjas, siis Stalnuhhini arvates ei peaks erakonna juhid Moissejevile takistusi tegema ning kõige õigem oleks lasta valijal otsustada kellegi volikogusse sobivuse või mittesobivuse üle. "See tähendaks, et kui karistus on kantud ja riigile ning ühiskonnale on kõik mis vaja, ära antud, siis oled sa ikka võlgu ja ma ei tea, kas elu lõpuni. Tegelikult see nii ei ole. Seaduslikku alust piirata inimese õigust kandideerida meil ei ole. Te võite seda küsimust arutada ja vastu võtta poliitilise otsuse, aga tehke siis see otsus," oli Stalnuhhini soovitus piirkonna juhatusele.

Meenutame, et kunagi Keskerakonna Narva piirkonda juhtinud Moissejev sai politseiametnikule pistise pakkumise eest kriminaalkaristuse ning istus seetõttu ka van-

TURISM

EASi suured plaanid Aasia riikidega

ELIISA MATSALU
eliisa.matsalu@aripaev.ee

Aasia turistide arv on Eestis viimaste aastatega kolmekordistunud ja Ettevõtluse Arendamise Sihtasutuse (EAS) turismiarenduskeskuse direktor Tarmo Mutso ei näe põhjust, miks see arv ei võiks lähiajal kasvada kümme korda suuremaks.

Põhjuseid, miks Aasia turist rohkem Eestit väisama on hakanud, on EASi turismiarenduskeskuse direktori Tarmo Mutso sõnul mitu. Esiteks on üleüldse aasialased, ennekõike hiinlased, viimastel aastatel väga palju reisima hakanud. Näiteks hiinlased teevad aastas 137 miljonit välisreisi. "See on tohutu suur number. Näiteks ameeriklased teevad 74 miljonit välisreisi ja jaapanlased 17 miljonit," selgitas Mutso.

Teine põhjus on Mutso sõnul nii riikide kui ka firmade koostöö. "Meid ei külastata kui ühte linna, vaid kui regiooni," rääkis ta. "See tähendab, et nad tulevad kas Balti regiooni või Põhjamaade regiooni, kus oleme ka meie," lisas Mutso. Regioonipõhine turism nõuab tema sõnul ühist tutvustamist.

Otseühendus Aasiaga

Mutso sõnul on Eestile kasu toonud ka see, et soomlaste lennufirma Finnair on Aasias juba aastaid tegutsenud. Paljud Aasia turistid sõidavad Helsingist kohe edasi mujale. Selleks, et nad jääksid nii Helsingisse, Tallinna kui ka Riiga, peavad Mutso sõnul linnad koostööd tegema.

Eestil ja Soomel on Jaapanis ühine esindaja. Selleks on kohalik jaapanlane, kes tunneb sealset kultuuri ja kes teab, kuidas seal käituda. Samuti on ühe esindaja alla integreeritud Läti ja Leedu.

"Ma ei näe ühtegi põhjust, miks meil ei peaks olema sama palju Aasia turiste kui Soomes," ütles Mutso. Sinna on veel aga pikk maa minna, eelmisel aastal ööbis Aasia turiste Soomes 232 000 ööd, Tallinnas aga vaid 25 000 ööd.

TASUB TEADA

Eesti meeldib enim jaapanlastele

Statistikaameti andmetel käib Eestis Aasia riikidest kõige rohkem Jaapani turiste, keda oli eelmisel aastal ligi 24 000. Hiina turiste käis mullu Eestis 14 167 ja Lõuna-Korea turiste 14 024.

Jaapani turisti keskmine kulutus Eestis oli 262 eurot, ööpäeva kohta 116 eurot. Hiina turisti keskmine kulutus Eestis viibimise jooksul oli 250 eurot, ööpäeva kohta 126 eurot. Korea turistide kohta andmed puuduvad.

A-TOLLIAGENTUUR
ARUKAS ARUANDLUS
MEIE TEAME KUIDAS
korrektne pakendiaruanne
www.arukasaruandlus.ee

ÄRA KULUTA RAHA EDEVUSELE, VAID OMA TEGEVUSELE
Kasutatud büroo- ja muu mööbel
Hinnad alates 35 €
Hinnad alates 35 €
Hinnad alates 35 €
E–N 10–17 R 10–18
Tähetorni 21j, Tallinn,
Tel 552 6608
www.Apuneks.ee

internetiturunduse meistriklassid
turundustreff.ee
Turundus Facebookis / Wordpress / Sisuturundus internetis / Google Adwords / Google Analytics

AVA EXPRESS
KOLIMISTEENUSED
Tel 613 9737, 503 6450 | ava@ava.ee | www.ava.ee

võimu juurde tagasi

Mina olen kategooriliselt vastu, et see seltsimees oleks meie nimekirjas, aga see on ainult minu seisukoht.
Yana Toom, Keskerakonna Narva piirkonna esimees

Pistise pakkumise eest kriminaalkaristuse saanud Aleksandr Moissejev tahab valimistel kandideerida koos Keskerakonnaga.
FOTO: VEIKO TÕKMAN

gis. Toona olid Keskerakonna Narva piirkonna juhid tema erakonnast väljaheitmisele vastu ning selline otsus tehti partei peakontoris.

Stalnuhhini sõnul on ta Moissejeviga kandideerimisest rääkinud. "Enamik neist, kes kandideerivad, tahavad kodukandi jaoks midagi ära teha ja mul on tunne, et ka Moissejev on sellest lähtunud," märkis ta.

Kuigi Keskerakonna Narva piirkonna esimees on europarlamendi saadik Yana Toom, siis tegeliku igapäevase otsustajana nimetavad kohapealsete võimusuhete teadjad Aleksei Voronovi. Moissejevi ja Fjodor Ovsjannikovi kriminaalasja tõttu nende varjust esile kerkinud Voronov on saanud praeguseks Narva volikogu mõjukaimaks poliitikuks.

Võimuvõitlus ja intriigid

Voronov on ka Narvale ja Narva-Jõesuule kuuluva ettevõtte Narva Vesi juht. Ettevõttest on läbi käinud kümneid miljoneid eurosid Euroopa Liidu ja KIKi abiraha. Just võimumänge ettevõtte juhtimise ümber ehk plaani võtta Voronov maha Narva Vee juhi kohalt peetakse põhjuseks, miks linnapea Eduard East tehti paari aasta eest ametist lahti ja Keskerakonna fraktsioon läks volikogus lõhki. Intriigi initsiaatoriks peetav Ovsjannikov on siiani väiksemas keskerakondlaste fraktsioonis.

Kuigi Äripäeva allikate sõnul ei ole Voronov sugugi õnnelik Moissejevi esilekerkimise üle, sest see võib tähendada kättevõidetud võimu ümberjagamist või ka sellest ilmajäämist, siis avalikult ta seda välja ei ütle.

"Mulle on räägitud, et härra Voronov on härra Moissejevile tõdenud ja vandunud, et tema on igati poolt, aga seda tahab just nimelt Yana Toom ja ta ei saa sellega midagi teha," teadis aga Stalnuhhin.

Moissejevilt ei õnnestunud kommentaari saada.

AINULT VEEBIST

Intervjuu riigikogu rahanduskomisjoni esimehe, Keskerakonna Narva esinumbriga Narvas Mihhail Stalnuhhiniga ja Keskerakonna Narva piirkonna aseesimehe Andrus Tammega.
"Hall kardinal kipub Narva võimu juurde tagasi"
www.aripaev.ee

Riigi Kinnisvara

Riigi Kinnisvara AS (RKAS) on 2001. aastal riigi kinnisvara senisest tõhusamaks haldamiseks loodud Eesti Vabariigile kuuluv kinnisvaraarenduse ja -haldusega tegelev, 217 miljoni euro suuruse aktsiakapitaliga ettevõte, mille aktsiaid valitseb Rahandusministeerium. Ettevõttes töötab üle 250 töötaja.

Riigi Kinnisvara AS nõukogu kuulutab välja konkursi

JUHATUSE ESIMEHE
leidmiseks

Juhatuse esimehe töö põhieesmärk on ettevõtte töö korraldamine vastavalt kinnitatud strateegiale, organisatsiooni üldjuhtimine ja ettevõtte tegevuse optimeerimine.

Peamised tööülesanded:
- riigi kasutatava kinnisvara haldamine, arendamine ja kasutuse optimeerimine
- ettevõtte hooldus- ja haldusteenuse mahtude kasvu tingimustes kvaliteedi ja kliendirahulolu tagamine
- tegevuste ja ressursside planeerimine, meeskonna juhtimine ja arendamine
- kliendi- ja partnersuhete haldamine ja arendamine
- omaniku poolt seatud tootluse hoidmine

Nõudmised kandidaadile:
- kõrgharidus
- vähemalt 5-aastane suure ettevõtte või organisatsiooni tippjuhtimise kogemus
- eesti keele oskus kõrgtasemel, vene ja inglise keele oskus iseseisva keelekasutaja tasemel (vähemalt B2 tase)
- laitmatu reputatsioon ja eelnev tööalane edulugu
- kinnisvara projektidega kokkupuude kasutaja või tellijana
- mahukate IT projektide tellimises ja käivitamises osalemine
- kasuks tuleb koostöökogemus rahvusvaheliste organisatsioonidega ja projektidega

Lisaks ootame kandidaadilt head analüüsivõimet, proaktiivsust, suhtlemis- ja läbirääkimisoskust nii ettevõtte sees kui teiste osapooltega ning oskust töötada nii iseseisvalt kui läbi meeskonna juhtimise.

Pakume väljakutset juhtida Eesti riigi jaoks strateegilist valdkonda, kujundada ning arendada ettevõtet ja riigi kinnisvara-alast kompetentsi.

Konkursi viib läbi ja sobivate kandidaatidega võtab ühendust personaliotsingufirma Amrop. Kandideerimiseks palume saata motivatsioonikiri ja elulookirjeldus (CV) märgusõnaga „RKAS juhatuse esimees" aadressile hedvig.plekksepp@amrop.com hiljemalt 24.09.2017. Lisainfot annab Avo Kaasik telefonil 6408700.

Kõigi konkursil osalejate konfidentsiaalsus tagatakse.
Valituks osutunud kandidaat peab enne tööle asumist läbima julgeolekukontrolli.

Sobivate kandidaatide puudumisel on Riigi Kinnisvara AS nõukogul õigus tagasi lükata kõik kandidaadid.

Amrop

PÄRNU MNT 186 ÄRIMAJA

Algab pakkumiste esitamine Pärnu mnt. ärihoone üüripindadele

Arendatav kaasaegne ärikeskus Nõmme ja Kristiine linnaosa piiril on planeeritud kolmekordse kaubandus- ja teeninduspinnana, mida täiendab ühest hoone küljest kuuekordne büroo osa.

Väljaüüritav vaba pind:
Kaubandus/ teeninduspinnad 2. korrusel kokku kuni 2400 m²
Büroopinnad 2-6 korrus kuni 3500 m²

Orienteeruv projekteerimis- ja ehitusaeg:
2 aastat

Hoone eeldatav valmimisaasta:
2019

Asukoht: Pärnu mnt 186

Arendaja: Silikaat Grupp AS

Hoone netopind: ca 15 500 m²

Kokku ca 450 parkimiskohta:
0. korrusel, 2. korrusel katuseparklas ja väliparklas

2. korruse kaubandus- ja teeninduspinnale
on võimalik ligi pääseda otse katuseparklast

Pakkumised ja sooviavaldused üüripindadele oodatud kuni 20. september 2017

Lisainfo ja kontakt: info@silikaatgrupp.ee +372 59 18 18 11 www.arimaja.ee

SG SILIKAAT GRUPP

toimetaja Viivika Rõuk
tel 667 0111
toimetajad@aripaev.ee

Äripäev
5. september 2017

RAHAPESU

Aserite pesumasin: miljardid huugasid Eestis

Kahe ja poole aasta jooksul vihises Eesti Danskes avatud kontodelt läbi 2,9 miljardit dollarit (2,5 miljardit eurot) Aserbaidžaani diktaatoriga seostatavat hämarat raha.

PAUL RADU (OCCRP), PIRET REILJAN, MARGE VÄIKENURM
aripaev@aripaev.ee

Äripäev

See on jahmatav lisa hiljuti OCCRP, Postimehe jt avaldatud Vene-Moldova rahapesuskandaalile, kus Eesti pankade, peamiselt Danske Banki Eesti filiaali kaudu, pööritati rekordilised 1,6 miljardit dollarit.

Eesti mõistes uut rekordit püstitav nn Aseri Laundromat ehk Aseri pesumasin töötas aastatel 2012–2014. Samal ajal kui Aserbaidžaani valitsus vahistas hoogsalt aktiviste ja ajakirjanikke, kasutasid riigi võimuladviku liikmed salajast kassat, et maksta kinni Euroopa arvamusliidrite toetav sõna, osta luksustooteid, tegeleda arvatava rahapesuga ja saada muud moodi kasu. Väljend "pesumasin" tähistab seejuures tohutute summade teekonda läbi arvukate riiulifirmade, mille eesmärk on varjata raha päritolu ja ka adressaate. See räpane skeem toimus täielikult Danske Banki Eesti filiaali kaudu ja kuigi panga toonane juht Aivar Rehe kiidab tagantjärele panga rahapesuvastast tööd taevani, tõmbavad järelevalvajad tema rahulolule mühinal vee peale (sellest loe lk 6–7).

Äripäev osales üle kahe kuu kestnud uurimistöös koos tippajakirjanikega mitmest riigist. Laundromati uurimuse aluseks olevad pangadokumendid sai enda käsutusse Taani päevaleht Berlingske Tidende, kes koos uurivate ajakirjanike platvormiga OCCRP pani kokku ajakirjanike tiimi.

Põhjalik ajakirjanduslik uurimus selgitas välja, et Aserbaidžaani kleptokraatlik valitsev klikk kasutas ses pesumasinas liigutatud miljardeid õige mitmel viisil. Näiteks jõudis raha vähemalt kahe Euroopa poliitiku taskusse – üks neist oli Saksa parlamendisaadik, kes viibis laekumiste ajal vaatlejana Aserbaidžaani presidendivalimiste juures ja kirjeldas neid kui ausaid. Raha jõudis ka režiimisõbralikke lugusid kirjutanud ajakirjanikule, luksuskaupu pakkuvatele ettevõtetele, Aseri kohalikele prominentidele jm. Suur osa rahast liikus aga varjatud omanikega firmadesse. Dokumendid näitavad ilmekalt, et Euroopa suurpank Danske, täpsemalt tema Eesti filiaal, pidi kahtlaste tehingute suhtes kas silmad kinni pigistama või siis pime olema.

Neli salapärast firmat ja miljardid

Rahapööritamise keskmes on praeguseks firmade prügikasti lennutatud neli *offshore*-omanikega Briti riiulifirmat, millel selge ja loogiline majandustegevus puudus ja mille omanikud olid peidus *offshore*-paradiisides. Nagu öeldud, siis kõik neli olid avanud konto Danske Banki Eesti filiaalis ja nendele kontodele liigutati kahe ja poole aasta jooksul kokku 2,9 miljardit dollarit, valdavalt oligi skeemi valuuta USA dollar. Sama kogus raha liikus selle aja jooksul neilt kontodelt ka välja. Levinud muster oli seejuures, et laekumised ja väljamaksed toimusid lausa samal päeval.

Kes olid need neli peategelast mastaapses pesumasinas meie koduõuel? Nende nimed on Hilux Services LP, LCM Alliance LLP, Metastar Invest LLP ja Polux Management LP.

Kõik neli on registreeritud sisuliselt eikuhugi ehk Suurbritannia postiaadressidele, kus asusid ja asuvad veel kümned kuni sajad teisedki riiulifirmad, millest paljusid kasutati omakorda ka kõnealuses skeemis. Firmade esindajad, kes Eesti Danskega kontode avamise vormistasid, olid aserid elukohaga Bakuus. Mõistagi polnud tegemist firmade tegelike kasusaajatega.

Kasutatud Šotimaa ja Inglismaa ettevõtted võimaldasid toimetada minimaalse aruandluse ja varjatud tegelike kasusaajatega. Suur osa nende nelja ettevõtte tehingupartneritest olid samalaadsed Suurbritannias paiknevad ja *offshore*-omanikega kehad.

Ostetud kiitus Aserbaidžaanile

Aastatel 2012-2014 sai pesumasinast 19 makse haaval kokku 891 000 eurot tuntud Saksa poliitik Eduard Lintner. Lintner kuulub Baierimaa Kristlik-Sotsiaalsesse Liitu, mis on Saksamaa valitsuskoalitsiooni liige. Viimase kümnendi jooksul on ta teinud Aserbaidžaani diktaatorliku valitseja Ilham Älijevi režiimi heaks põhjalikku lobitööd. Samuti on ta Berliinis paikneva Saksamaa-Aserbaidžaani sõprussidemete edendamise seltsi asutaja. Ülekannetega kattuval perioodil viibis Lintner Aserbaidžaanis, kus ta juhtis sealseid presidendivalimisi jälginud Saksa vaatlejate rühma.

Kohalike kodanikuaktivistide ja sõltumatute rahvusvaheliste vaatlejate sõnul on Aserbaidžaani valimissüsteem krooniliselt korrumpeerunud ning seda näitavad Älijevi sagedased ja ebausutavalt ülekaalukad valimisvõidud. Nimetatud presidendivalimised ei erinenud tavalistest. Ent Lintneril jagus kogu protsessi kohta ainult sooje sõnu. "Valimisprotsess oli kõrgetasemeliselt organiseeritud ja vastab näiteks isegi Saksa standarditele," ütles ta ja lisas, et tema meeskond ei täheldanud ühtegi rikkumist.

Lintner kommenteeris Saksamaa Süddeutsche Zeitungile, et maksed laekusid talle hulga tegevuste eest Berliinis paikneva Saksamaa-Aserbaidžaani sõprussidemete edendamise seltsis (GEFDAB), mille asutaja ta on. Ta väitis, et ei oska öelda, kes omas firmat, kust talle makseid tehti. Oma tööd valimiste vaatlejana nimetas ta rahvusvaheliste standarditega kooskõlas olevaks.

Lintnerile läkitatud raha polnud ainus, mis näeb välja kui aserite võimukauplemise tehing. Aastatel 2012–2014 jõudis kolmelt Aserbaidžaani Laundromati ettevõttelt 425 000 eurot Kalin Mitrevi, toonase ettevõtja ja nüüdse Euroopa Arengu- ja Rekonstruktsioonipanga direktori, Bulgaaria ja Šveitsi kontodele.

Mitrev on UNESCO peadirektori Irina Bokova abikaasa. Samal ajal, kui Mitrev raha sai, toimus UNESCO peakorteris Pariisis Mitrevi kaasa Bokova korraldatud fotonäitus pealkirjaga "Aserbaidžaan – sallivuse maa". Ürituse idee esitaja oli Heidar Älijevi fond, mille eesotsas on Aserbaidžaani esimene leedi Mehriban Älijeva. Taolised kultuurinäitused pole nii süütud, kui esmapilgul tunduvad. Enese esitlemine salliva riigina on taktika, mis aitab Aserbaidžaanil läänega paremini läbi saada ja tõrjuda inimõiguste rikkumisega seotud kriitikat.

Mitrev kommenteeris OCCRP-le, et Aserbaidžaanist laekunud raha maksti talle konsultatsioonitöö eest. Mitrevi abikaasa Bokova eitas aga Taani lehele Berlingske Tidende kategooriliselt igasugust seost oma töö ja abikaasa ettevõtlustulu vahel.

PANE TÄHELE

Uurimus sündis hulga uurivate ajakirjanike koostöös rohkem kui kahe kuu jooksul. Uurimuses osalesid uurivate ajakirjanike platvorm OCCRP (Organized Crime and Corruption Reporting Project) ja hulk maailma ajalehti. OCCRPsse kuulub ka Aserbaidžaani ajakirjanik Khadija Ismayilova, kes on režiimi tõttu alusetult vangistuses viibinud. Tiimis olid Taani päevaleht Berlingske Tidende, Saksamaa leht Süddeutsche Zeitung, Prantsusmaa Le Monde, Briti The Guardian, Vene Novaya Gazeta, Äripäev jt.

LOE VEEBIST

Kes veel Aserbaidžaani režiimi kiitsid ja samal ajal pesumasinast raha said, loe aripaev.ee täismahus artiklist.

SKEEM

Eesti Danske pangas keerles miljardeid Aserbaidžaani raha

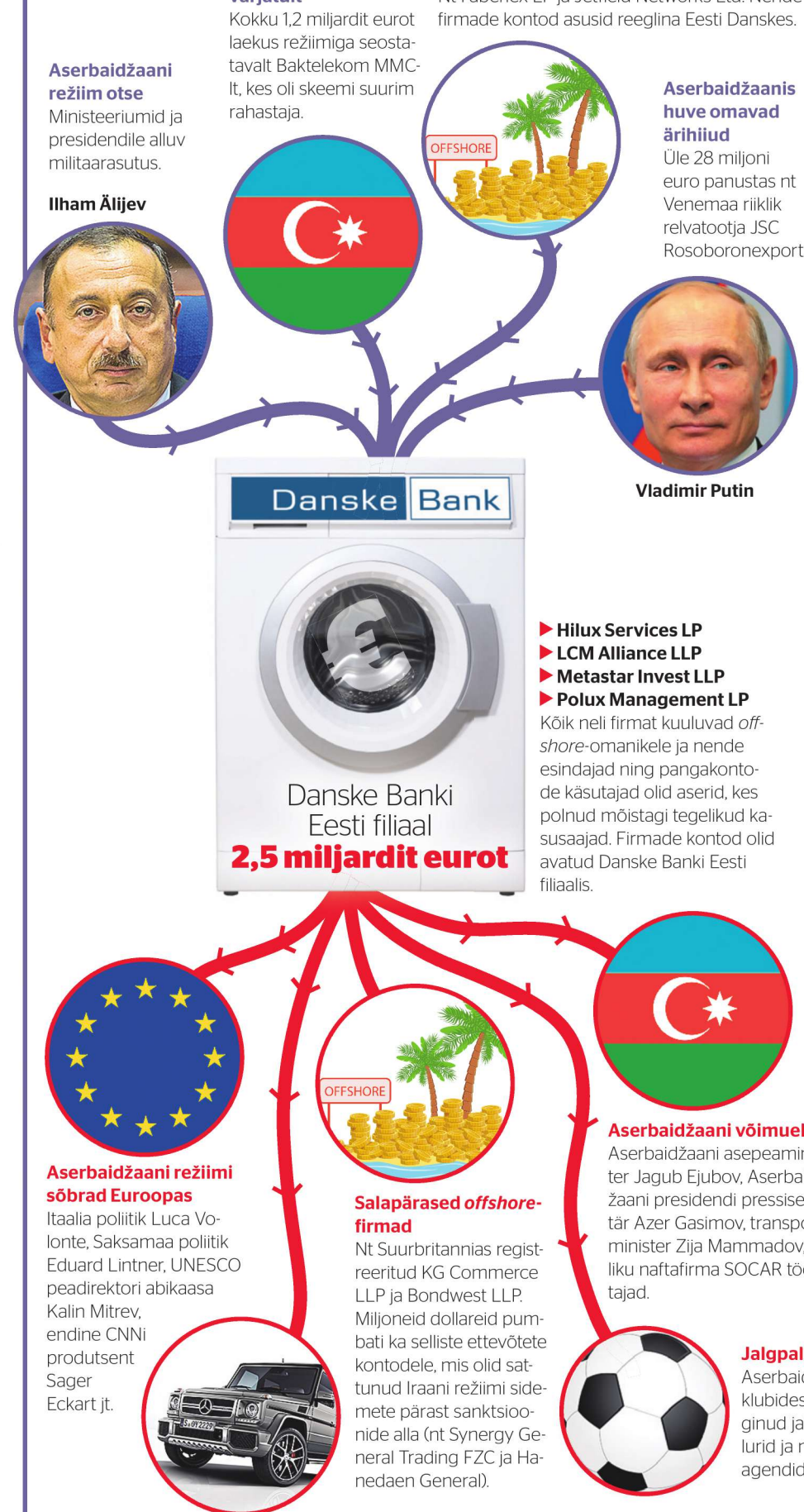

Skeemis on esile toodud vaid osa raha maksjaid ja saajaid, ilmestamaks mahuka skeemi olemust.

ALLIKAD: ÄRIPÄEV, OCCRP, BERLINGSKE TIDENDE

Kust tuli pesumasinasse raha?

Enim sissemakseid – kokku umbes 1,4 miljardi dollari (1,2 miljardi euro) väärtuses – tegi Aserbaidžaani pesumasinasse Bakuus tegutsev äriühing nimega Baktelekom MMC, mida on põhjust seostada Aserbaidžaani presidendi Ilham Alijevi perega.

16 000

ülekannet tehti 2,5 aasta jooksul Aserbaidžaani pesumasinas üle 2,9 miljardi dollari liigutamiseks. Nelja skeemi võtmefirma kontole laekus üle 3000 sissemakse ja välja liikus raha ligi 13 000 maksega.

Nime poolest on Baktelekom MMC Aserbaidžaani riikliku telekomifirma Baktelecom kloon. Kusjuures skeemis kasutati teistegi reaalsete Aserbaidžaani suurfirmade nimekloone.

Baktelekom MMC sidemeid Aserbaidžaani esiperekonnaga on uurivate ajakirjanike tiim OCCRP juba varem uurinud ja avastanud, et firmale määrati selle aasta alguses 17,4 miljoni dollari suurune maksuvabastus. Ettevõtte asutas Rasim Asadov, riigi iseseisvusjärgse esimese siseministri poeg. Ühes teises ettevõttes on Asadovi äripartner Aserbaidžaani esileedi nõbu. Rasim Asadovi vend Natig Asadov on riigis ringkonnaprokurör.

Nagu pesumasina väljamaksetest nähtub, on üsna selge, et ka Baktelekom MMCst tulnud raha kasutati osaliselt selleks, et parandada Alijevi režiimi kehva mainet Euroopa Liidus.

Paraku pole aga samavõrd selge, kuidas firma oma käänulisi teid mööda huugama pandud raha omandas. Kõnekas on, et miljardifirmal puudub veebileht, äripartnerite nimekiri ja nähtavasti ka igasugune tegevus.

Võimalik, et raha pumbati riigi suurosalusega pangast

Baktelekom MMC kasutas 1,4 miljardi dollari saatmiseks ühtainsat Aserbaidžaani riigi kontrolli all oleva rahvusvahelise panga IBA kontot. Intervjuudes Aseri pesumasina välismaiste kasusaajatega nimetati just seda riigipanka tellitud toodete või teenuste põhiliseks rahastajaks. Kui see on tõsi, võidi aserite pesumasina finantseerimiseks kasutada panga sadade tuhandete klientide hoiuseid.

Meenutagem, et pesumasinast raha saanud Itaalia arhitekti Mario Palmonella teostatud projekt "7 Hills" oli just IBA tellitud. Ühe pesumasinast makseid saanud Bulgaaria jalgpalliagendi sõnul maksis tallegi tasu just IBA. Tähelepanuväärne on, et üks pesumasina neljast võtmefirmast – Hilux Services LP – on Danske panga Eesti harule esitatud dokumentides märkinud oma finantsvahendite allikaks taas IBA.

IBA on Aserbaidžaani suurim kommertspank, mille enamusomanik on riik. Rahvusvaheliselt tegutseval pangal on enam kui 750 000 klienti ning seda on peetud oluliseks majandussillaks Aserbaidžaani ja ülejäänud maailma vahel. Panga praegune seisund on aga väga halb – IBA vaagub hinge ega suuda täita oma võlakohustusi. Tekib küsimus, kas võimurite pesumasinal on oma osa panga raskustes.

Oma panuse pesumasinasse andis Putini Venemaa

Raha sissevoolu kohti Aseri pesumasinasse oli hulk teisigi. Küllaltki suur osa pärines Suurbritannias ja Uus-Meremaal registreeritud salapärastest firmadest, mille omanike jälgi ajada on võimatu missioon. Teatud summad olid seotud ka teise sarnase rahapesuskandaaliga – Vene-Moldova pesumasinaga.

Venemaa valitsus saatis Aserbaidžaani pesumasinasse raha oma peamise relvatootja, JSC Rosoboronexporti kaudu. Rosoboronexport poetas Aserbaidžaani rahapesulasse rohkem kui 28 miljonit eurot. Need maksed on omakorda seotud Aserbaidžaani presidendi perekonnale kuuluvate firmadega.

MIS ON MIS

Aserbaidžaani pesumasin

Aastatel 2012–2014 pööritas korruptiivse Aserbaidžaani diktaatorlik režiim läbi Danske Banki Eesti filiaalis avatud kontode 2,5 miljardit eurot hämarat raha.

Pesumasina paljastasid uurivad ajakirjanikud mitmest riigist, sh Äripäevast.

Aserbaidžaan

President Ilham Älijev sai ametisse oktoobris 2003 ja valiti 2008. aastal teiseks ametiajaks tagasi. Teda peetakse diktaatorlikuks riigipeaks, kuigi ta on teinud suuri pingutusi, et valimised näiksid ausad. Aserbaidžaan on silma paistnud inimõiguste rikkumisega, nt on seal vahistatud režiimi suhtes kriitilisi ajakirjanikke ja aktiviste.

2004–2010 Euroopa Nõukogu Parlamentaarse Assamblee (ENPA) Aserbaidžaani raportöör olnud Andres Herkel nentis, et Ilham Älijev on kogu aeg võimu kontsentreerinud ja oponente vaigistanud, kasutades selleks rikkalikku nafta- ja gaasiraha ning riigis välja kujunenud korruptiivset süsteemi.

ESINDUS VÕI FILIAAL VALGEVENES

E-post: esindus@tut.by Tel: +375 29 662 3301 (vene keeles)

Meenutus: Itaalia poliitiku head sõnad maksti kinni?

Eelmisel aastal lahvatas nn Volonte skandaal, mis, nagu nüüd selgus, on osa Aserbaidžaani pesumasinast.

Tuntud Itaalia poliitikut Luca Volontet tabasid süüdistused, mille kohaselt sai ta Eesti Danskes raha pööritanud firmade kaudu altkäemaksu selle eest, et veenis Euroopa Parlamendi suurima fraktsiooniga Euroopa Rahvapartei toonase juhina selle liikmeid hääletama 2013. aastal raporti vastu, mis kritiseerinuks poliitvangide kannatusi Aserbaidžaanis. Euroopa Rahvaparteisse kuulub Eesti parteidest IRL. Kriitiline raport jäigi Euroopa Liidu liikmesriikide poliitikute poolt kinnitamata ja pärast seda teatas Euroopa Komisjon Trans Adriatic Pipeline'i (Aadria mere alla rajatava gaasitoru Aserbaidžaanist Itaaliasse) ehitamisest, et tarnida gaasi Aserbaidžaanist Euroopasse.

Volonte on süüdistusi eitanud ja Itaalia ajakirjanikele väitnud, et sai tasu hoopis personaalse nõustamise eest, mida pakkus Elkhan Suleymanovile – Aserbaidžaani presidendi Ilhan Älijevi heale sõbrale. Volonte juhtumi menetlemine Itaalias kestab. Uurimisse on olnud kaasatud ka Eesti politsei, kuna tehingud toimusid Eestis avatud pangakontode kaudu.

Oma töös Aserbaidžaaniga rohkelt kokku puutunud Vabaerakonna poliitiku Andres Herkeli sõnul on Volonte juhtum näide rahvusvahelisest poliitilisest korruptsioonist. "Aga minu arvates oli Luca Volonte pigem mutrike suuremas võrgustikus," nentis ta Äripäevale ja tõi esile, et hoopis suurem roll korruptiivses võrgustikus oli Mike Hancockil ja Pedro Agramuntil.

Herkel meenutas, et oli aastatel 2004–2010 Euroopa Nõukogu Parlamentaarse Assamblee (ENPA) Aserbaidžaani raportöör ja pärast seda monitooringukomitee esimees. Tema sõnul valitses tollal nn kaaviaridiplomaatia ehk Aserbaidžaani võimude katsed lääne poliitikute hinnanguid kõigi vahenditega muuta. "Tegelikult oli Aserbaidžaan liikmesriikide hulgas üks keerulisemaid, süsteemi brutaalsuselt võrreldav ehk üksnes Venemaaga," märkis Herkel.

toimetaja Viivika Rõuk
tel 667 0111
toimetajad@aripaev.ee

RAHAPESU

Diktaatori pank: hävitav hinnang Reh

Kokku 4,5 miljardi dollari pesemine läbi Danske Banki Eesti filiaali on panga Rehe-aegse tegevuse mutta tampinud ja lörtsinud kogu Eesti mainet, aga Aivar Rehe ütleb, et rahapesu tõkestamine tema juhitud pangas toimis hästi.

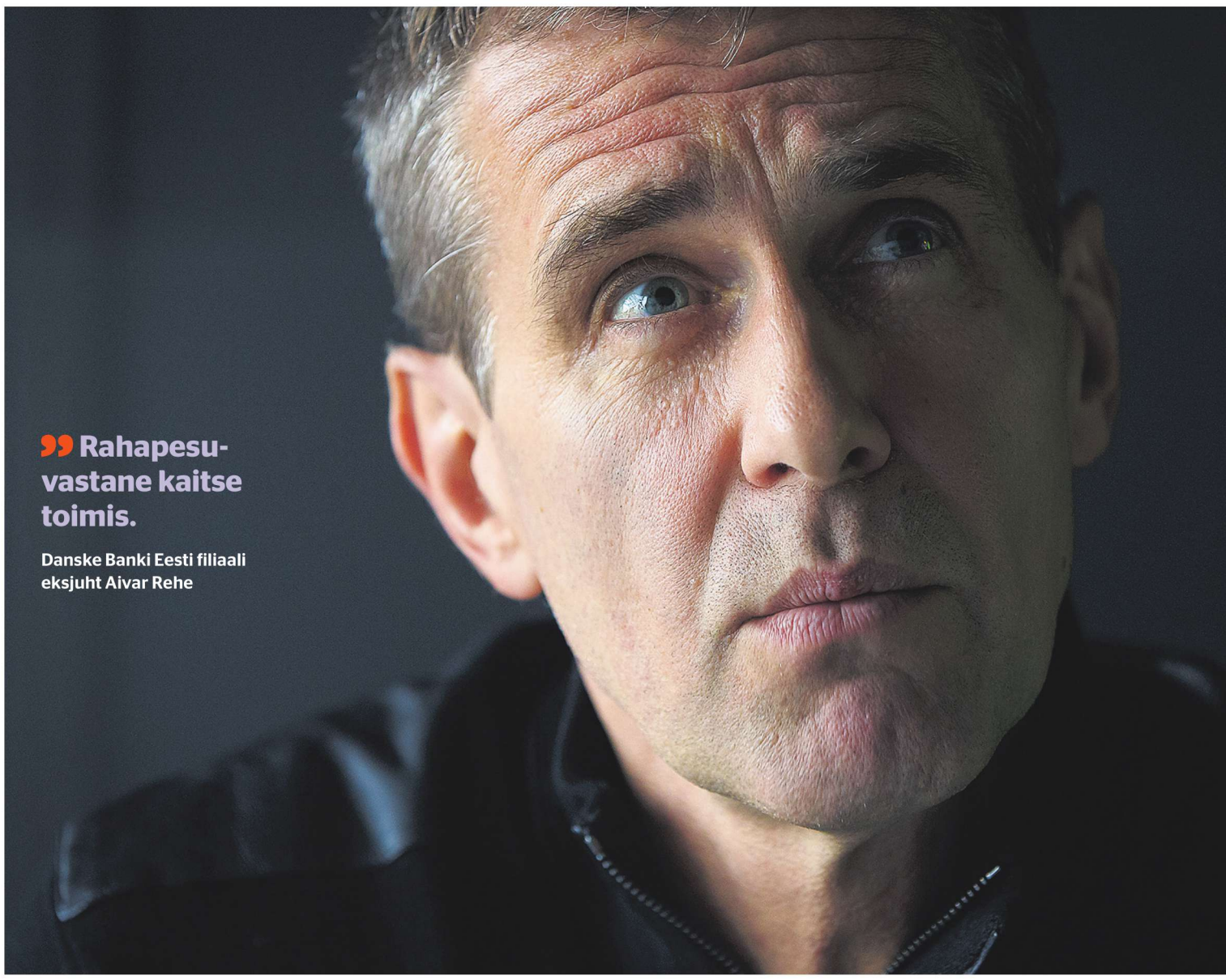

Rahapesu-vastane kaitse toimis.

Danske Banki Eesti filiaali eksjuht Aivar Rehe

PIRET REILJAN,
MARGE VÄIKENURM
aripaev@aripaev.ee
Äripäev

Samal ajal kui Rehe kiidab tagasi vaadates Äripäevale pangas tema ajal toiminud rahapesu tõkestamise süsteemi ja "aktiivset ning efektiivset" koostööd rahapesu andmebürooga, on nii finantsinspektsioon kui ka viidatud rahapesu andmebüroo väga kriitilised. Isegi Danske emapank Taanis tunnistab, et asjad olid Eesti filiaalis halvasti – aastaid.

Võtsime Aserbaidžaani pesumasina teemal Rehega ühendust ja palusime kokkusaamist. Teemat kuuldes ütles Rehe esialgu, et ei saa pangasaladuse tõttu mitte midagi rääkida. Hiljem soostus ta siiski kirjaliku kommentaari andma. Ja see kommentaar üllatas endise pangajuhi vankumatu enesekindlusega. Ta justkui juhtinuks mingit teist panka mingil teisel ajal.

"Rahapesuvastane kaitse toimis," teatas Rehe. Ta jätkas, et finantsinspektsioon osundab alati vajadusele täiustada süsteemi, s.o protseduure ja infotehnoloogilisi lahendusi. "See oli asja tuum. Hindan, et minu lahkudes oli 85% kokkulepitud täiendustest juba juurutatud," sõnas Rehe, kes lahkus pangajuhi kohalt 2015. aasta septembris, olles sama vankrit vedanud üle 10 aasta ja seda laitmatu renomeega, kuni kõnealuste rahapesu afäärideni.

Rehe on kogu aeg toonitanud, et lahkus pangast omal soovil ja seoses panga strateegia muutumisega. Emapank on samal ajal teatanud, et muutused Eesti üksuse juhtkonnas olid vältimatud. Sestap pole erilist vahet, kas antud juhul oli enne muna või kana. Rehe pidanuks lahkuma nii või teisiti.

Rehe: tegime rahapesu andmebüroole sadu teateid kuus

Räägime aga veel Rehe enesekindlusest. "Aserbaidžaan kuulus kõrgendatud riski piirkonda, mille puhul pank lähtus tugevdatud hoolsusmeetmetest, mis põhinevad finantsinspektsiooni soovituslikul juhendil ning seadusel. Pank hindas pidevalt tehingute sisu ja kahtluste korral edastas vastavad teated rahapesu andmebüroole," rääkis Rehe. Koostööd rahapesu andmebürooga nimetas ta seejuures aktiivseks ja efektiivseks, lisades, et teateid kahtlaste tehingute kohta tehti büroole "sadades ühes kuus".

Lisaks tegi pank Rehe kirjelduse kohaselt taas "väga aktiivset" koostööd Saksamaa ja USA suurpankadega, kus olid rakendatud globaalsed tehingute monitoorimise süsteemid. "Samuti nende suurpankade rahapesu vastu võitlemise järelevalvajatega, kes olid maailma võimsaimad ja kiire reageerimisvõimega," märkis ta.

Eesti Danskes töötas Rehe kirjelduse kohaselt neljaastmeline riskide juhtimine, hõlmates kliendisuhtluse, juriidilise kontrolleri, rahapesuvastase üksuse ja siseauditi etappe. Kontrollerist siseauditini juhtisid neid astmeid kogenud töötajad.

Küsimus, mis siis ometi valesti läks, et väikses Eestis tegutsev pangafiiaal lasi pööritada miljardeid segase päritoluga raha, mille mitte märkamiseks pidanuks lausa pime olema, jäigi Rehe poolt selge vastuseta. Kehva tööd endine pangajuht igatahes omaks ei võtnud.

Mida aga arvavad Rehe-aegses Danskes toimunust järelevalvajad? Nende hinnangud erinevad Rehe omadest nagu öö ja päev.

Finantsinspektsioon: Danske rikkumised olid suured ja süsteemsed

Finantsinspektsioon tegi 2014. aasta kevadsuvel Danskes põhjaliku kontrolli. "Tuvastasime, et pangas ei kohaldatud kehtivaid rahapesu tõkestamise reegleid, rikuti klientide tuvastamise nõudeid ega jälgitud klientide tegevust vastavalt seadusele," märkis Kessler. Ta jätkas, et organisatsiooni üles-

▲ Finantsinspektsiooni juhi Kilvar Kessleri sõnul olnuks trahv ebaproportsionaalselt väike.

Panga karistuseks jäi vaid ettekirjutus

Ulatuslikele rikkumistele vaatamata jäi Danske Eesti karistuseks vaid ettekirjutus ja kohustus rikkumised likvideerida. Lisaks tegi pank ise muudatused Eesti üksuse juhtkonnas.

Pangas ei kohaldatud kehtivaid rahapesu tõkestamise reegleid, rikuti klientide tuvastamise nõudeid ega jälgitud klientide tegevust vastavalt seadusele. Rikkumised olid suure ulatusega ja süsteemsed.

finantsinspektsiooni juht Kilvar Kessler

Rahatrahvist finantsinspektsioon loobus. Inspektsiooni juht Kilvar Kessler selgitas, et rahatrahv väärteomenetluse raames ei pruugi olla piisavalt mõjus meede, kuna toimunud rikkumine tuleb eraldi menetluses väärteona tõendada ja maksimaalne rahatrahv juriidilisele isikule olnuks kõigest 32 000 eurot. "Rikkumiste ajal teenitud tuluga võrreldes olnuks selline trahv ebaproportsionaalselt väike ja heidutus seetõttu küsitav," nentis Kessler.

Samas on madalate trahvimäärade küsimus Kessleri sõnul lahendamisel. Ministeeriumide koostatud eelnõuga antakse võimalus tõsta finantssektori väärtegude rahatrahvid miljonitesse eurodesse, mis finantssektori rikkumiste puhul tõesti ka kaalu omaksid.

Kriminaaluurimist polnud võimalik algatada, kuna see eeldanuks läbi Danske pööritatud raha kuritegeliku päritolu tõendamist. "Aserbaidžaaniga seotud rahavoogudeni jõudsime esimest korda 2013. aasta suvel ühe teise juhtumi analüüsimise käigus. Üritasime vara lähteriigiga koostööd teha selleks, et välja selgitada raha kuritegelikku päritolu. See ei õnnestunud," rääkis rahapesu andmebüroo juht Madis Reimand. Ta lisas, et selleks, et Eestis rahapesu kriminaalmenetluses uurida, on vaja leida seos raha kuritegeliku päritoluga. Nende juhtumite puhul pole see aga realistlik, kuna raha lähteriikidel ei pruugi olla soovi või võimekust tõendada raha päritolu konkreetsetest kuritegudest. "See tähendabki, et nende inimeste vastutus, kes pangas pidid vastutama süsteemi toimimise eest, on ainult pangasisene ja ka finantsinspektsiooni järelevalveline küsimus," ütles Reimand.

e Danskele

▲ **Eesti Danskes töötas Aivar Rehe kirjelduse kohaselt neljaastmeline riskide juhtimise süsteem. Finantsinspektsiooni hinnangul see ei töötanud** FOTOD: ANDRAS KRALLA

ehitus oli oluliste puudustega, rikkumised olid suure ulatusega ja süsteemsed.

Küsimusele, kui tõenäoline on, et panka juhtinud Rehe valitsenud kaosest ei teadnud, vastas Kessler, et panga juht vastutab, et organisatsioon oleks üles ehitatud viisil, mis muu hulgas oleks võimeline rahapesu piisavalt tõkestama, ja tegutseks vastavalt seaduse nõuetele. "Sõltuvalt pangas kehtestatud reeglitest, peaks juht olema kursis ka oluliste sündmustega, mis võivad äri mõjutada või mis on ebaharilikud," nentis ta.

Kessleri sõnul on Danske praeguseks loobunud Eestis ärist läbipaistmatute mitteresidentidega segmendis, mida kontrollid ja ettekirjutus käsitlesid. Seda kinnitavad ka Danske Eesti majandustulemused, millest ilmneb, et kui vahemikus 2011–2013 teenis pank mitteresidentidelt netoteenustasutuluna umbes 10–14 miljonit eurot aastas, siis mullu oli see summa vaid 0,7 miljonit.

Aseri pesumasina avastas Eesti rahapesu andmebüroo Danske abita

Rahapesu andmebüroo juht Madis Reimand ei nõustunud Rehega, kes kiitis aktiivset ja efektiivset koostööd. Nimelt nentis Reimand, et Vene-Moldova ja Aserbaidžaani juhtumite pinnalt saab kindlasti öelda, et Danske Eesti filiaalis ei töötanud rahapesu tõkestamise süsteemid selliselt, nagu pidanuks. "Nende juhtumiteni ei jõudnud meie tähelepanu tänu panga rahapesu tõkestamise süsteemile, mis ühe osana peab tagama selle, et pank teavitab kahtlastest tehingutest rahapesu andmebürood," ütles Reimand. Seega polnud Rehe viidatud "sadadest teadetest rahapesu andmebüroole ühes kuus" kahe hiigelskeemi avastamisel mingit tolku. Midagi pidi mäda olema.

Reimand meenutas, et Moldova rahapesuskeemile pööras büroo tähelepanu tagantjärele tänu välispartnerite päringutele ja Aserbaidžaani juhtumini jõudis büroo ise teise kaasuse analüüsimise käigus. "Nii palju võib küll öelda, et sellises mahus ja selliste tunnustega tehingud oleksid pidanud rahapesu tõkestamise aspektist panga tähelepanu pälvima ja jõudma ka meie lauale," ütles Reimand otsustavalt.

Finantsinspektsiooni juht Kessler nentis, et käsitletav juhtum näitab väga selgelt, kui lihtne on kasumiahnusest, mõtlematusest või muul põhjusel kahjustada ühe isiku või isegi riigi head mainet. Rahapesu andmebüroo juht Reimand sõnas, et selleks, et need juhtumid ei jääks püsivalt Eesti finantssektori maine külge, on vaja kindlasti tagada, et tulevikus poleks nii süstemaatilistest ja mastaapsetest juhtumitest Eesti puhul põhjust rääkida.

KOMMENTAAR

Eesti Danskes toimunu asjus käib mitu siseuurimist

FLEMMING PRISTED
Danske grupi juhtiv õigusnõunik

Kahjuks on see taas näide sellest, kuidas me ei suutnud oma Eesti harus tol perioodil rahapesu ja muid ebaseaduslikke tegevusi ennetada.

Tuvastasime probleemi 2014. aastal ning oleme nüüdseks lõpetanud kõik ärisuhted klientidega, kes ei suutnud oma tegevuse õiguspärasust dokumentaalselt tõestada. Samuti oleme muutnud oma menetluskorra ja järelevalve tunduvalt rangemaks.

Peamine on see, et me ei lase Danske panka rahapesu ja muude kriminaalsete kavatsuste jaoks ära kasutada. Tänaseks oleme tegevust mitmel eri tasandil täiustanud ning kuigi me ei saa garanteerida kuritarvitamiste täielikku kadumist, võime kindlalt öelda, et nende sooritamine meie pangas on keerulisem kui kunagi varem.

Rahapesu kahtlus ajendas meid 2014. aastal ja sellele eelnenud perioodil Eestis aset leidnud olukorda üle vaatama. Käimas on mitu eraldiseisvat siseuurimist, mille ülesanne on selgitada täpselt välja 2007–2014 toimunud sündmused. Lisaks on meie eesmärk tagada, et juhtunu oleks õppetund, mis aitab tulevikus paremini rahapesu meie pangas ära hoida. Kui märkame kahtlaseid asjaolusid, siis astume mõistagi vajalikke samme. Lisaks oleme pidevas ja püsivas suhtluses järelevalveasutustega. Viimasest tulenevalt ei saa me ka rohkem infot anda.

100% taastuvatest allikatest toodetud elektrienergia

Eesti on võtnud endale riikliku üldeesmärgi tõsta taastuvate energiaallikate osakaalu kogu energiatarbimises 25%-ni aastaks 2020. Laiemalt on selle eesmärgi taga Euroopa Liidu väljakutse võidelda kliimamuutustega ning kogu maailma mure fossiilsete energiaallikate kasutamisega kaasnevate keskkonna probleemide pärast.

Taastuvenergia kasutuselevõtmiseks piisab mõtteviisi muutusest – see on kasulik nii Teie äritegevusele kui ühiskonnale tervikuna."

Andrus Liivand
Ärimüügi osakonna juht

POWERED BY GREEN

Powered by Green elektrilepingu sõlmimiseks oma ettevõttele küsi pakkumist või lisainfot Elektrumist!

elektrum.ee

elektrum
LÜLITA PAREMAKS

TAUST.EE võlglaste nimekirja on lisatud:

Võlgniku nimi	Seotud isikud
Tarkart OÜ	Heikki Hõbemägi
D.T.Transporditeenused OÜ	Dmitri Takovenko, Ave Lepmets
Wilawander OÜ	Krista Kanniste
EWE technologies and solutions OÜ	Sergey Zolotov, Kristo Vaino
Must Hai OÜ	Andrei Reviakine
Asteek HM OÜ	Mait Kallas
Aiki Invest OÜ	Kaido Kalm
Top HD OÜ	Igor Žukov, Sergey Zhukov
Kratt Resto OÜ	Maria Sepper
Rootsu Resto OÜ	Maria Sepper, Reijo Mäll
GLOBEN HOOLDUS OÜ	Maksin Ignatenko
M.K. Rakennus NRT OÜ	Taniel Jürgenson
Rehtak OÜ	Hele Kroon
Trepitehas OÜ	Meelis Trumsi
Lintman salong OÜ	Maik Lint
Baltic Shows OÜ	Lauri Laubre, Maie Laubre
Universal Logistic System Estonia AS (www.uls-global.eu)	Andrus Tõnne, Dmitri Sepa
1Tomato OÜ	Valter Koltšin
Estmidt Grupp OÜ (www.estmidt.ee)	Ragnar Põllu, Kairi Põllu
Kitchen-Art OÜ (www.nolte.ee)	Ülo Bärendsohn
Universal Industries OÜ	Jüri Vellerand, Janika Sillat
Samelin AS (www.samelin.ee)	Leida Kikka, Riina Vau, Siim Kikka
ANMO Auto OÜ	Andreas Tankler
Imar Service OÜ	Roland Leit
EBC Ehitus AS	Ago Arge
Roofer OÜ	Erkki Vihula
Hippo Trans OÜ	Anton Fedajev
Skyworld Service OÜ	Risto Meigas, Marko Meigas
Grooman OÜ	Vaido Hindikainen
Polarson OÜ	Indrek Elhi, Indrek Küttis
Tuulemeelne OÜ	Tiit Kull
MJA Team OÜ	Mikk Jaeger
Ghost Tactics OÜ	Tõnis Orumaa
Hansa Constructions OÜ	Marko Teidla

Koondame nõudeid EBC Ehitus AS vastu

KONTROLLI OMA ÄRIPARTNERI TAUSTA!

julianus INKASSO
+372 681 4400, inkasso@julianus.ee
TAUST.EE

toimetaja Viivika Rõuk
tel 667 0111
toimetajad@aripaev.ee

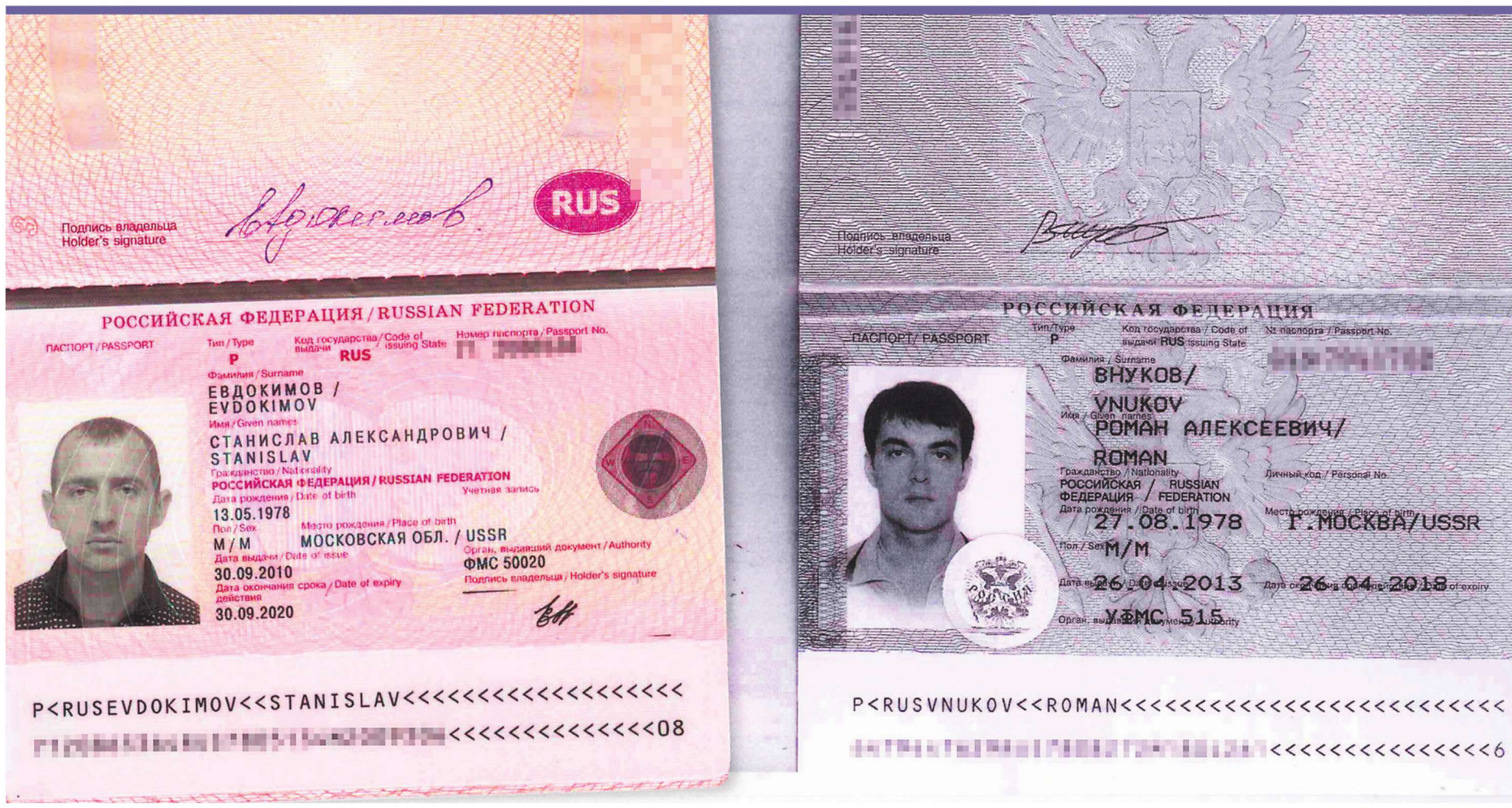

◀ Ulyanovi-Evdokimovi-Vnukovi leebelt öeldes tagasihoidliku majandusseisuga firmad suutsid juba alustamisaastal Danske kontodelt teele panna miljoneid dollareid.

RAHAPESU

Aseri pesumasinas miljoneid liigutanud firmad

Danske kaudu Aserbaidžaani pesumasinas miljoneid dollareid liigutanud Eesti firmade taga on kolm Vene passiga meest, kellel aitas siin kanda kinnitada kohalik õigusbüroo.

MARGE VÄIKENURM,
PIRET REILJAN
aripaev@aripaev.ee
Äripäev

6,6

miljonit dollarit saatsid Eesti firmad *offshore*'ile.

Venelased avasid oma ettevõtte konto slaavlaste seas hinnatud Danskes. "Saime Venemaa Föderatsiooni juriidilistelt ja füüsilistelt isikutelt vihjeid, et Danske panga Eesti filiaalis saab arvelduskontot avada Venemaalt lahkumata," meenutab õigusbüroo EuroCity omanik Roman Märtson jutte, mis liikusid aastatel 2011–2014. "Kui sellist konsultatsiooni on tahetud, oleme klientidele alati soovitanud rahaasjade ajamiseks Swedbanki või SEB panka," nendib Märtson veel.

Aastal 2013 võtab Märtsoni bürooga ühendust kolm Vene kodanikku, kes tahavad Eestis ettevõtte püsti panna. Märtson läheb neile appi.

Miks Eesti?

Venelased avavad lühikese aja jooksul hulgikaubandusfirmad. Roman Vnukovi ja Stanislav Evdokimovi ettevõte ärkavad ellu päevase vahega: Vnukovile kuuluv AGcompany registreeritakse 8. mail 2013. aastal, päev hiljem jõuab registrisse Evdokimovi Odingroup. Kolmas Vene kodanik Boris Ulyanov lõi oma kaubavahendaja juba paar kuud varem.

Kas mehed teavad teineteist või mitte, pole selge. "Seda me ei saa kinnitada ega ümber lükata. Me ei tea seda kindlalt," lausub Märtson.

Ta mäletab, et venelased põhjendasid Eestisse ettevõtte rajamist tulumaksu nullmääraga.

Elamisluba venelased ei tahtnud – ka selle asjaajamisega saanuks Märtson aidata. Aastaid tagasi, IRLi elamislubade skandaali ajal kirjeldas just Märtson Eesti Päevalehele, miks slaavlased elamislube ihkavad. "Inimestel on õigus kasutada juristide abi. Ma ei näe, et oleks midagi pahasti või valesti selles, et aitame inimestel paketti koostada," sõnas ta toona.

Evdokimov, Ulyanov ja Vnukov ei pruugi teineteist teada, kuid sarnasusi jagub: on pärit Venemaalt, lõid Märtsoni toel sama valdkonna firma ega ole ennast vaevanud majandusaasta aruannete esitamisega, kui 2013. aasta oma mitte arvestada. Samuti oli meeste firmadel üksnes mõnesajaeurone omakapital, napp kasum ja käive.

Käes suur raha

Nii sai Eesti juurde mitu väikefirmat. Küsimusi tekitavad aga nende ettevõtete pangaülekannete väljavõtted, mis jõudsid Äripäeva käsutusse. Nimelt suutsid Ulyanovi-Evdokimovi-Vnukovi leebelt öeldes tagasihoidliku majandusseisuga firmad juba alustamisaastal Danske kontodelt teele panna miljoneid dollareid.

Raha maandus Suurbritannias registreeritud varjatud tegelike kasusaajatega *offshore*'i LCM Alliance LLP kontole. Viimane oli samuti avatud Danskes.

Lähemalt ülekannetest. Ulyanovi Interplaza maksis LCM Alliance'ile neljal korral kokku 2,5 miljonit dollarit. Raha saatis Ulyanov seadmete ja materjalide eest.

Teise küsitava ülekande taga on tänavu juunis kustutatud AGcompany. Vnukovi töötajateta ja 338eurose omakapitaliga ettevõte tasus LCM Alliance'ile seadmete eest kokku 2,1 miljonit dollarit. Kolmas ülekanne oli veidi väiksem. Tänavu aprillis hingusele saadetud Evdokimovi Odingroupilt sai LCM Alliance 800 600 dollarit.

Kuidas Eestis asutatud firmadeni raha jõudis, jääb häguseks. Küsimusi ei õnnestu esitada, sest meeste kontaktid ei toimi. Nendeni juhatab otsesemalt vaid Märtson, kuigi tedagi on alguses keeruline tabada.

Kõige lihtsamalt saab Märtsoni kätte e-kirja teel. Tal ei ole enda sõnul ülevaadet Evdokimovi, Ulyanovi ega Vnukovi firma majandustegevusest, samuti tehingutest pangakontodel. Ning majandusaruannete esitamine on ainult juhatuse vastutus ja kompetents. "Evdokimov, Ulyanov ja Vnukov ei küsinud meie käest nõu, millises krediidiasutuses asju ajada. Nende soov oli ettevõtte asutamine. Lisateenuseid, näiteks raamatupidamist, nad meilt ei soovinud," lausub ta.

Nii Ulyanov, Evdokimov kui ka Vnukov asutasid neli aastat tagasi tegelikult veel hulgikaubandusfirmasid, mis praegustest pangaülekannetest välja ei tule. Ulyanovi omanduses on ettevõte Misafir, Evdokimovil Papatya Company ja Vnukovil Pencere, mis esitasid aruande ainult 2013. aastal.

Ühendus katkes

Märtsoni büroo säilitab klientide andmeid, ka kirjavahetust kaks aastat. "Kui me kuus kuud juhatusega ühendust ei saa, palume registril meie andmed kustutada," avaldab Märtson. Täpsustuseks, Märtson oli meeste firmades menetlusdokumentide kättesaamiseks pädev isik ja kirjutas nende ettevõtted oma sõbra korterisse.

Ehk siis, kui riik saadab talle dokumente, näiteks kirju, korraldusi, määruseid või kutseid, peab Märtson need ettevõtete juhatusele edastama. Sellest rollist loobus Märtson Interplazas ja Odingroupis kaks aastat tagasi, AGcompanys läinud suvel.

Kui venelased käitusid valesti või rikkusid seadust, siis õiguskaitseorganid on Märtsoni sõnul juba piisavalt kompetentsed, kogenud ja hea tehnilise varustatusega, et "kellegi tegudele või tegemata jätmistele õiguslik hinnang anda". "Seda enam, et Eesti Vabariigil on Venemaa Föderatsiooniga kehtiv vastastikune õigusabi leping," leiab Märtson.

Viimasel lepingul ei näi olevat kuigi suurt mõju. Äripäeva suvises intervjuus tõdes rahapesu andmebüroo juht Madis Reimand, et Venemaa ja Eesti koostöö ei toimi. Näiteks siis, kui eestlased uurivad, kas siinsete ettevõtete kontodele jõudvad sajad miljonid eurod on kuritegeliku taustaga. Pealegi näitas Moldova-Vene rahapesuskeem, et Eesti on rahapesu transiitriik. Kui 1,5 miljardit eurot läbi Eesti liikus, siis mitte korraga, kirjeldas Reimand, vaid summad pihustati eri ettevõtete ja pangakontode vahel.

Ebaaus konkurents

Märtsonit häiris aastaid tagasi, et venelased avavad Danskes pangakontosid riigist lahkumata. "Meil oli plaanis kontrollida, kas see jutt vastab tõele," meenutab Märtson. Kontrollimiseni ta ei jõudnud. Samas näis selline teenus talle ebaausa konkurentsina. "Meie kliendid käisid kõik Eestis isiklikult pangas ja sõlmisid neile vajalikud lepingud, kuid keegi sai mugavalt seda teha Eestit külastamata."

Kui Danskes käituti valesti, lausub Märtson, on süüdi inimesed. "Pank ei ole lihtsalt hoone ja arvutisüsteem, pangas töötavad inimesed. Kui Danskes suhtuti mingitesse asjadesse leebemalt, kui meie seadus määrab ja eeldab, siis see oli panga ametlik poliitika, mingite isikute tahtlik tegevus või lohakus," räägib ta.

Peale Vene kodanike ettevõtete näeb pangaülekannetes firmat Bancher, mis tasus LCM Alliance'ile 600 000 dollarit. Bancheri omanikku on pea võimatu tuvastada, kuna firma asutaja on Dmitry Lamikhov – Eesti ettevõtja, kes aitab tegelikel kasusaajatel firmasid maksuparadiisidesse peita. Lamikhov Äripäeva küsimustele ei vastanud.

Aserite pesumasina osaline oli Jüri Mõisa firma klient

Aserite niinimetatud pesumasinaga seostatud ja Suurbritannias loodud peidus omanikega firma LCM Alliance LLP maksis raha Jüri Mõisa ettevõttele Brenstol.

Kui enamik Eesti firmasid tegi LCM Alliance'ile ise ülekandeid, siis raha saatmine Mõisa ettevõttesse on üksik näide vastupidisest.

Mõisa suurosalusega Brenstol toodab leht- ja okaspuust tooteid, termotöödeldud terrassi- ja fassaadilaudu, saunamaterjale ning muud. "Mingi ülik teeb endale lossi ja tellib just meie käest või tehakse mingit avalikku parki," sõnab Mõis.

▲ Jüri Mõisa suurosalusega Brenstol toodab terrassilaudu. Ülikute lossidesse ja avalikesse parkidesse, sõnab Mõis. FOTO: RAUL MEE

Maksja üks, tellija teine

Aasta 2013, aprilli keskpaik. Brenstoli Swedbanki kontole laekub raha LCM Alliance LLP-lt. Nii võib Brenstol tellitud terrassi- ja fassaadilauad teele panna. Tellija ei ole aga Suurbritanniast, nagu maksja, vaid Iraanist, kuhu kaup ka tegelikult läks.

Brenstoli tegevjuht Urmo Ilves Iraani kliendi nime ei avalda. "Meil on Iraanis mitu klienti, kes on soovinud eksklusiivõiguseid meie esindatuse osas Iraani turul, mida me tänaseni kellelegi seal andnud ei ole," põhjendab ta keeldumist.

Andmeid pole

Ilves ei oska öelda, kes oli 21 200 dollarit tasunud LCM Alliance'i taga. Milline täpsemalt tasumise kord oli, Ilves ei tea, kuna toonane müügijuht lahkus Brenstolist.

"Krediitmüügil kasutame krediidikindlustust. Kui pankadelt kliendile kindlustust ei saa, siis müüme ettemaksuga või Cash Against Documentsi tingimustel. Erandkorras anname firmasisese krediidilimiidi, mida reguleerib majasisene krediitmüügi kord," kirjeldab Ilves üldist korda. "Antud kauba müügi suhtes eeldan, et müügijuht pidas kinni kehtestatud sisekorrast."

> **Antud kauba müügi suhtes eeldan, et müügijuht pidas kinni kehtestatud sisekorrast.**
>
> **Brenstoli juht Urmo Ilves ei tea täpselt, milline tasumise kord oli, sest toonane müügijuht ei tööta enam Brenstolis.**

Mullu 29 miljonit eurot müügitulu ja 1,8 miljonit eurot kasumit teeninud Brenstoli olulisimad turud on Soome, Saksamaa, Belgia, Ameerika Ühendriigid ja Prantsusmaa. Viimasel ajal kasvab Iraani osa, ütleb intervjuus Jüri Mõis.

Mõis: eriti suur turg on Iraan

Intervjuu hakul arvab Mõis, et Brenstol saab ammuse arve välja otsida, mida firma juht Urmo Ilves ka teeb. "Ma tõeliselt arvan, et nemad ei ole kuidagi rahapesuga seotud," sõnab Mõis ennetavalt. "Müüme ju globaalselt ja eriti suur turg on meil viimasel ajal Iraan olnud."

Järgneb vestlus Jüri Mõisaga.

Kui palju on kolmandaid riike, kes teilt tellivad? Meil ongi see naljakas lugu, et... Meil on tohutult prestiižne toode. Sihuke hästi kallis ilus terrassilaud. Suur osa, pool, võib-olla vähem, läheb projektimüügile. Mingi ülik teeb endale lossi ja tellib just meie käest või tehakse mingit avalikku parki. Geograafia on meil ülimalt kirev. Arvan, et müüme umbes 70 riiki, et oma 30 miljonit eurot aastas kätte saada.

Kuidas sellised kliendid teid leidnud on? Koduleheküljelt. Meid ei vali niivõrd kliendid, kuivõrd arhitektid ja disainerid. Ja käime messidel ja on edasimüüjad. Need ei ole ainult meie edasimüüjad, aga noh, meil on mingisugused lepingud kohalike disaini- ja nihukeste firmadega. Projektimüük on üks olulisemaid meie valdkondi.

Miks nad eelistavad Eesti firmat, mitte Saksamaal, Prantsusmaal, Skandinaavias olevat? See on väga unikaalne toodang. Meie tehnoloogia on termopuit. Põhimõtteliselt on see puit, mis kuivatatakse väga kõrgel temperatuuril. Pärast ta enam niiöelda ei mängi. Vahepeal nimetasime end maailma suurimaks termopuidu vabrikuks.

Kui palju vaatate kliendi tausta? Kas mõnikord ei teegi tehingut mingil põhjusel? Sellega ma ei ole kursis. Puiduäris oleks see ebatavaline. Nagu piimaäris, et öeldakse Prismas, et oled kriminaalkahtluse all ja meie su piima ei müü. Nii ikka ei sobi. Pigem vaatad, kas ta on rahaliselt usaldusväärne – võib kaupa anda ettemaksu küsimata.

Aga tavaliselt on ettemaks või ei ole, olete kursis? Tavaliselt ei ole ettemaksu, aga just tundmatute klientide puhul tahame esimese asja teha ikka ettemaksuga või nagu tema panga mingisugustel tagatistel.

Miks Iraan pildile on ilmunud? Teate, see on moeküsimus. Kui keegi on tõenäoliselt mingi hea eeskuju saanud ja on aktiivne edasimüüja... Ma ei oska nii täpselt öelda. Ma igapäevaselt ei tööta Brenstolis, olen lihtsalt nõukogu liige. Räägin teiste juttu edasi. Ma ei välista, et põhjus on rahvusvaheliste sanktsioonide leevenemine. See kuidagi on niimoodi jah. Tavaliselt Bulgaaria autojuhid tulevad siia ja viivad kauba kohale.

AUTOMÜÜK

Sõiduautode müük kihutab edasi

Uute sõiduautode müük Eestis oli tõusulainel ka augustis ja samuti kasvas tarbesõidukite müük, teatas AMTEL.

Augustis müüdi Eestis 2049 uut sõiduautot, mis ületas möödunud aasta augusti müüki 11,9% võrra, seisis pressiteates. Tänavu kaheksa kuuga on Eestis kokku müüdud 17 399 uut sõiduautot ehk 12,2% võrra rohkem kui mullu samal ajal.

"Uute autode müük on kerges tõusus, kuid oleme veel kaugel sellest joonest, kus Eesti autopargi keskmine vanus vähenema hakkaks," kommenteeris AMTELi tegevjuht Arno Sillat. "Praegu veavad numbreid üles üldine majanduskasv ning eraisikute maksevõime tõus."

Väiksema keskklassi autod olid augustis 22,8% turuosaga kõige populaarsem segment, millele järgnesid keskmised maasturid ja keskautod, vastavalt 22,2% ja 16,3%. Eksporti läks augustis 94 uut sõiduautot.

Viimaste aastate enim müüdud automargile Toyotale tõusis augustikuu müüginumbrite poolest kandadele Škoda – neid marke sõiduautosid müüdi vastavalt 341 ja 325. Kolmandaks jäi Renault – 146 autot.

ÄRIPÄEV.EE

KONFERA JA ADVOKAADIBÜROO ENTSIK & PARTNERID KOOLITUS

ENTSIK | PARTNERS

KONFERA

Lektor: vandeadvokaat
Marko Mehilane,
advokaadibüroo Entsik & Partnerid partner

UUED REEGLID RIIGIHANGETES –
mida toob 1. septembril jõustuv uus seadus (RHS)?

- Olulised muudatused igapäevases hankemenetluses ettevõtjatele
- Olulised muudatused igapäevases hankemenetluses hankijale
- Hankepass
- Hankelepingute lihtsam muutmine

Seminari koht ja aeg
Aeg: 14. september kell 10.00–16.00
Koht: Park Inn by Radisson Meriton Conference & Spa Hotel Tallinn

Hind ja registreerimine
Hind: 139 eurot (km-ga 166.80 eurot).
Hind sisaldab koolitusmaterjale, lõunat ja kohvipause.

Täpsem päevakava ja registreerimine **www.konfera.ee** või mob **512 3770**

DUROC
MACHINE TOOL

- Doosan treikeskused ja töötlemiskeskused
- Hartford töötlemiskeskused
- FACCIN rullvaltspingid
- Microcut *teach-in* treipingid
- Baykal painutuspingid ja giljotiinid
- Fermat sisetreipingid
- Mitsubishi laserlõikepingid

Meie laos on üle 100 uue ja kasutatud pingi, vaata lisa **www.duroc.ee**

DOOSAN Doosan Infracore Machine Tools · Baykal MACHINE TOOLS · Hartford SHE HONG · FACCIN · Microcut · Fermat · MITSUBISHI ELECTRIC

Duroc Machine Tool OÜ Tel 736 6648 info@duroc.ee **www.duroc.ee**

5. oktoober
Tallinna Loomaaia keskkonnahariduskeskus

JUHIABIDE PRAKTILINE SÜGISKONVERENTS 2017

Muutumise kunst

9.30–10.15 TERE TULEMAST! **Messi külastus ja hommikune kehakinnitus** **10.15–10.30** **Moderaatori avasõnad** **10.30–11.00** **Muutustega sõbraks** **MERIT RAJU** – AJAKIRJA „HINGELE PAI" LOOJA JA PEATOIMETAJA **11.00–11.30** **Kuidas rohkem väärtustada oma tööd ja hobide kaudu areneda?** **HEIDI PÄHN** – DISAINER, PARIM SEKRETÄR 2014 **11.30–12.00** **Milline on hooliv kehtestamine?** **JAANUS KANGUR** – LEKTOR JA KOOLITAJA **12.00–13.00** LÕUNA- JA MESSIPAUS **13.00-15.00** LÄHEME KÜLLA! • **Ettevõte 1 Äripäev** (VANA-LÕUNA 39/1) KÜLALISED VÕTAB VASTU ARENDUSDIREKTOR **MARI KÕLLI** • **Ettevõte 2 Telia** (MUSTAMÄE TEE 3) KÜLALISED VÕTAB VASTU PERSONALIJUHT **TRIIN TEESAAR** • **Ettevõte 3 Synlab Eesti** (VEERENNI 53A) KÜLALISED VÕTAVAD VASTU TURUNDUSJUHT **GERLY KEDELAUK** JA PERSONALIJUHT **KAIRE KONGO** **15.00–15.30** TERE TULEMAST TAGASI! **Energia- ja messipaus** **15.30–16.00** **Mida peab juhiabi teadma uuest andmekaitsemäärusest?** **ANDRES OJAVER** – ANDMEKAITSE EKSPERT **16.00–16.30** **Usaldus iseenda vastu on edu alus!** **OTT KIIVIKAS** – TIPPSPORTLANE, KULTURIST, KOOLITAJA, ÄRIJUHT, TOITUMISSPETSIALIST, TREENER **16.45** **Konverentsipäeva lõpetamine ja kingiloosid**

Info ja registreerimine:
pood.aripaev.ee/muutumise-kunst

Toetajad: Tallinn Viimsi SPA, FIFAA, MULTILINGUA KEELEKESKUS & TÕLKEBÜROO, KÕMMI ASEMEL, 25 AASTAT BÜROO MAAILM, ROOSTA Puhkeküla, Artisan HONEY

Korraldajad: Äripäev Sekretär.ee, Äripäev

12. oktoober
Bliss Maja konverentsikeskuses

SUURANDMETE KONVERENTS

5% täiendavat efektiivsust

Eriti ootame finants-, tegev- ja arendusjuhte

- Kuidas andmete abil äri ja elu muuta?
  DMITRY TURCHYN, Microsofti andmeplatvormi ja tehisintellekti juht Kesk- ja Ida-Euroopas
- Kas robotid teevad paremaid juhtimisotsuseid?
  ANDRES KUKKE, Infovara ärianalüüsi juhtivkonsultant
- Kuidas on Tele2 andmete abil äri edendanud?
  ARGO VIRKEBAU, Tele2 Eesti tegevdirektor
- Kuidas erinevad andmeallikad loovad täiendväärtust?
  MART MÄGI, Statistikaameti juht
- Kuidas on Elisa end andmekaitsemäärusele ette valmistanud?
  ALLAN AEDMAA, Elisa Eesti peajurist
- Diskussioon: kui kaugele võib isikuandmete kasutamisega minna?

Soodushind 30. septembrini 229 eurot +km
(tavahind 269 eurot +km)

Info ja registreerimine:
pood.aripaev.ee/suurandmete-konverents

Äripäev Finantsuudised.ee

KONFLIKT

Põhja-Korea tõstab panuseid

Tuumapommi katsetusega näitas Põhja-Korea veelkord, et rahvusvaheliste sanktsioonide poliitika ei ole mõjutanud diktatuririiki oma tuumaambitsioonidest loobuma.

SIRJE RANK
sirje.rank@aripaev.ee

Äripäev

Diktaator Kim Jong Un naerab näkku nii USA-le kui ka Hiinale, paistes olevat veendunud, et Põhja-Koread on juba liiga hilja takistada tuumarelvariigiks saamast. Pühapäeval korraldas riik aegade võimsaima tuumapommikatsetuse.

USA ähvardas pühapäeval kaitseminister James Mattise suu läbi, et enda ja liitlaste kaitseks ollakse valmis ka "massiivseks sõjaliseks löögiks", kuid Põhja-Korea ei näi neid ähvardusi millekski pidavat. Eile teatas Lõuna-Korea kaitseministeerium, et Põhja-Korea paistab tegevat ettevalmistusi juba järgmise ballistilise raketi katsetuseks.

Börsid punases

Maailma finantsturgudel jäi reaktsioon pingete kasvule eile mõõdukaks, kuna USAs oli riigipüha ja investorid ootavad sel nädalal olulisi teateid ka keskpankadest. Kuid jeen tugevnes ja kulla hind tõusis selle aasta rekordile, kui investorid oma varadele turvasadamat otsisid. Turvalisemate varade hulka arvasid investorid ka euro ja Rootsi krooni. Euro tugevnes USA dollari suhtes 1,1922 dollarile.

Citigroupi analüütikud prognoosisid, et Põhja-Koreast tekitatud närvilisus turgudel jääb ehk siiski lühiajaliseks. "Kui just teiste riikide reaktsioon sellele (tuuma)katsetusele ei suurenda sõjalise löögi või Põhja-Korea režiimi kollapsi tõenäosust (mõlemad ebatõenäolised), siis võib seekord minna samamoodi," hindas Citigroup.

Wall Street Journal põhjendas mõõdukat reaktsiooni sellega, et nii katastroofilist riski, mille vallandaks sõjaline löök, polegi võimalik adekvaatselt hinnata. Nii jätkasid turud keskendumist majanduse alusnäitajatele.

Mõned investorid, nagu investeerimisfondi AMP Capitali juht Nader Naimi Austraalias, on suurendanud portfellis sularaha osakaalu, valmistudes korrektsiooniks.

Karmimad sanktsioonid

USA president Donald Trump ei välistanud Põhja-Koreas sõjalist sekkumist, kuid põhirõhk on siiski majandussanktsioonide karmistamisel.

USA rahandusminister Steven Mnuchin teatas pühapäeval, et USA valmistab ette veel karmimaid sanktsioone Põhja-Korea isoleerimiseks, mille hulgas on ka sanktsioonid riikide vastu, mis Põhja-Koreaga ärisidemetes on. See tähendab eelkõige Hiinat, mis on Põhja-Korea peamine liitlane ja varustaja.

"Hiina firmadel tuleks valida, kas nad tahavad äri ajada 19 triljoni dollari suurusel USA turul või kõhnal Põhja-Korea turul," ütles agentuurile Bloomberg julgeolekule keskendunud mõttekoja Demokraatiate Kaitse Fondi tegevjuht Mark Dubowitz.

Ka see on USA jaoks kehv valik. Hiina on USA peamine kaubanduspartner ning mitme USA ettevõtte tootmisahela oluline osa. Nii kannataks ka USA enda majandus.

Trump on Hiinat korduvalt kritiseerinud ja rõhutanud, et Peking saaks ja võiks Põhja-Korea mõjutamiseks rohkem ära teha. Näiteks peatada riigile naftatarned. Hiina arvele langeb *ca* 90% kogu Põhja-Korea kaubavahetusest. Hiinat hoiab aga tagasi mure oma riigi majanduse pärast. Kui Põhja-Korea režiim kukub, võib see vallandada põgenikevoo, mis võiks destabiliseerida Hiina majandust. Samuti ei taha Hiina regioonis USA mõjuvõimu tugevnemist.

Trump on Hiina survestamist jätkanud. Äsja algatas USA valitsus uuringu, et kontrollida, kas ja millises ulatuses Hiina rikub intellektuaalse omandi kaitse reegleid. Samuti on USA kehtestanud sanktsioonid Hiinas tegutsevate ettevõtete vastu, kes aitavad Põhja-Koreal sanktsioonide mõju leevendada. Uued sanktsioonid võiksid Põhja-Koreaga seotud Hiina pangad ära lõigata USA finantssüsteemist või blokeerida Põhja-Koreasse teel olevad tankerid.

Trump ähvardab ka Lõuna-Koread

Trump on viimastel päevadel teravalt kritiseerinud ka USA kauaaegset liitlast Lõuna-Koread, et see pole Põhja-Koread rohkem pidurdanud. Trump valis just praeguse pingelise hetke, et ähvardada Lõuna-Korea ja USA kaubanduslepingust lahti öelda. Lõuna-Korea ei taha poolsaarele uut sõda ja rõhutab, et leida tuleb rahumeelne lahendus.

Põhja-Korea diktaatori jaoks on tuumarelv garantii režiimi püsimiseks. USA ja teised maailma riigid on küll öelnud, et ei aktsepteeri Põhja-Koread tuumariigina, kuid iga eduka katsetusega on Põhja-Korea oma eesmärgile lähemal. Souli Kookmani ülikooli ajaloolane Andrei Lankov kommenteeris agentuurile Bloomberg, et ta ei usu, et ÜRO täiendavad sanktsioonid midagi muudaksid, kuna Hiina vaevalt neid täies mahus ellu viib.

"Põhja-Korea ei loobu oma eesmärgist saada kasutuskõlblik tuumarelv," ütles Lankov. "Ja mul ei jätku sõrmi, et üles lugeda kõik need korrad, mil Põhja-Korea on karistamatult väidetud punasest joonest üle astunud." Sõjaline sekkumine oleks USA ja selle liitlaste jaoks seotud väga suurte riskidega.

Eile kogunes ÜRO julgeolekunõukogu taas erakorralisele istungile Põhja-Korea tuumaprogrammi ohjeldamist arutama. Alles 5. augustil oli vastusena Põhja-Korea ballistiliste rakettide katsetustele kehtestatud majandussanktsioonid, mis keelasid Põhja-Koreast söe, raua, tina ja mereandide ekspordi. Lõuna-Korea viis eile hommikul läbi sõjalise õppuse, kus simuleeris Põhja-Korea tuumapolügooni ründamist ning jätkas ettevalmistusi USA raketitõrjesüsteemi Thaad paigaldamiseks.

▲ **Põhja-Korea uudiste keskagentuuri 3. septembril avalikustatud fotol on näha töörahvapartei esimeest Kim Jong-uni, riigieluasjade komisjoni juhti ja armeeülemat teadmata asukohas väidetavat tuumarelva valmistamist juhendamas.**
FOTO: EPA

ICC EESTI RAHVUSVAHELINE KAUBANDUSKODA

ICC Eesti on rahvusvahelise äri juhtorganisatsiooni ICC WBO ainuesindaja Eestis. ICC on loonud eksporditehingute tarbeks heal kaubandustaval rajaneva ühiskeele – *lingua franca.*

Loodu lipulaev on Incoterms. Lisaks akreditiivi-, vahekohtu- jt reeglid ning ICC näidislepingute sari.

Make Trade Simple! on õpetus sellest, kuidas ICC tööriistu kasutades on võimalik:
- teha keeruline lihtsaks
- muuta tehingud selgeks, siduvaks ja lühidaks
- suurendada tehingukindlust
- vältida "tööönnetusi" tarnel

Tarneklausleid Incoterms® 2010, kõiki ICC tüüplepinguid ja ICC kehtivaid reegleid saab soetada ICC Eesti kontorist Tammsaare Ärihoones A. H. Tammsaare tee 47.

Make Trade Simple!
ICC Eesti arendusprogramm

Profikoolitused sellest, kuidas ära hoida kaotusi eksporditehingutes!

07.09–24.11.2017 **Äpardustest eksporditehingutes – õpime teiste vigadest! Seminar-töötubade sari. UUS!**
- 07.09.2017 **I** Incotermsi väärkasutused ja selguse defitsiit, kui midagi viltu läheb
- 14.09.2017 **II** Tehingukaasused – juhtunus paistavad kehva müügilepingu "kõrvad"
- 11.10.2017 **III** Arvelduste ja pangakaasused. Akreditiiv on ja jääb
- 18.10.2017 **IV** Tollilood ja uued tollinõuded. Mida toll tähtsustab?
- 01.11.2017 **V** Vedu ja ekspedeerimine. Kaasused kauba kättetoimetamisel
- 05.11.2017 **VI** Kindlustus. Vedaja vastutuskindlustus *vs.* veosekindlustus
- 24.11.2017 **VII** Kohus, vahekohus, poolte kokkulepe. Kommertsvaidlustest juhtumipõhiselt

19.10.2017 **Incoterms – tõhus tööriist (välis)kaubanduses ja logistikas**

Koolitused viiakse läbi koostöös ICC Eesti asutajaliikme, koolitusfirma EMI EWTga. Lektorid on valdkonna parimad spetsialistid.

NB!
Soodustused ICC Eesti liikmetele ja kuldliikmetele!

Info ja registreerimine:
tel 684 1252
icc@icc-estonia.ee
vt ka www.icc-estonia.ee

KOMMENTAAR

Soome lahendus: eestlased

Kuni Eesti kirjutab ehitushangetesse sisse ehitusjuhtide praeguse palgataseme, kaotame tööjõudu Soomele.

Soome Ehitusinseneride Liidu statistika näitab, et Soomes on ehituse tööjuhi ja ehitusinseneri ametikoht kukkunud nende 15 eriala hulka, kus on kõige rohkem täitmata kohti.

Olukorra põhjus peitub jätkuvalt 1990. aastate majanduslanguses. Ehitustööde maht kahanes hoogsalt ja tööjuhtide ning inseneride tööpõld ahenes. Eriala polnud noortele atraktiivne. Ehitus on konservatiivne valdkond: lisaks teadmistele läheb vaja ka kogemustepagasit. Õppinud mehi, kes omaksid 20–25aastast töökogemust, ehitusturul lihtsalt ei ole.

Soome Ehitusinseneride Liidu spetsialistid kardavad, et see põud võib kaasa tuua ehituse kvaliteedi languse. Elu tühja kohta ei salli. Suurte ja pika kogemusega ehitusettevõtete personaliosakonnad on käivitanud jõulised värbamiskampaaniad. Yle.fi andmetel pakutakse Soomes ehitustegevust juhtiva ehitusinseneri kuutöötasuks 8000 eurot + ametiauto kasutamisõigus. Ehituse tööjuhi ehk ehitusplatsil otseselt töölisi juhtiva isiku kuutöötasuks pakutakse 4000–6000 eurot.

Eesti ehitajatele hästi tuntud Soome ehitusjuht Ilpo Kokkila on öelnud: "Ilma Eesti ehitusinseneride kaasamiseta Soome ehitus ära ei ela!" Soome värbajad vaatavad kiiresti üle lahe. Surve meie noortele ehitusinseneridele kasvab lähiaastatel palju.

Oleme ise teinud selleks kõik, et meie vastsed ehitusinsenerid oleksid hästi koolitatud ja kasvatatud. Kas tõesti oleme saaginud oksa, millel ise istume?

Kus peitub vastulöögi võimalus?

Kerkib küsimus: "Kas sellist Eestit me tahtsimegi?" Pole võimalik jätkata riigihangetega nii, et ehitustegevuse juhtimise kuludes arvestatakse praeguse palgatasemega tööjuhtidele, ehitustegevuse juhtidele ja ehitusinseneridele. Kui soovime, et riik saab väärtuslikud ehitised ja rajatised, siis alates kavandamisest kuni haldamiseni peavad ehitise või rajatise kogu elukaare tagama haritud, kogemustega ja hästi tasustatud spetsialistid.

Hanke eelduseks peaks võtma ehituse tegelikud kulud koos ehitusvaldkonnas tegutsevatele ettevõtetele majanduslikku mõttekust tagava kasumiga. Kui me sellise mõtteni lähitulevikus ei jõua, siis oleme sunnitud deklareerima, et me ei vääri sellist Eestit, millisest unistasime laulva revolutsiooni ajal.

Ilmus teemaveebis ehitusuudised.ee

ENN TAMMARU
Tallinna Tehnikakõrgkooli
õppejõud ja Eesti Ehitusettevõtjate
Liidu kutsekomisjoni liige

Soome värbajad vaatavad kiiresti üle lahe. Surve meie noortele ehitusinseneridele kasvab lähiaastatel oluliselt.

Äripäev

Peatoimetaja: Meelis Mandel
Väljaandja: AS Äripäev
Vana-Lõuna 39/1, 19094 Tallinn
telefon:
(372) 667 0195,
(372) 667 0222

Toimetus:
e-post: aripaev@aripaev.ee
tel: (372) 667 0111
Reklaamiosakond:
e-post: reklaam@aripaev.ee
tel: (372) 667 0105
Tellimine ja levi:
e-post: register@aripaev.ee
tel: (372) 667 0099
Tellimine internetis:
www.aripaev.ee/tellimine

Äripäeva tellija eelised – ostukeskkond privileeg.aripaev.ee ja soodsaim võimalus soetada Äripäeva raamatuklubi raamatuid.
Äripäev veebis: **www.aripaev.ee**
Trükk AS Kroonpress

Toimetus võtab endale õiguse kirju ja kaastöid vajaduse korral lühendada. Toimetus kaastöid ei tagasta. Kõik ajalehes Äripäev ja tema lisades avaldatud artiklid, fotod, teabegraafika (sh päevakajalisel, majanduslikul, poliitilisel või religioossel teemal) on autoriõigusega kaitstud teosed ning nende reprodutseerimine, levitamine ning edastamine mis tahes kujul on ilma ASi Äripäev kirjaliku nõusolekuta keelatud. Kaebuste korral ajalehe sisu kohta võite pöörduda Pressinõukogusse, pn@eall.ee või tel (372) 646 3363.

KOLUMN

Kõik algab ükskõiksusest sõna vastu

Vaikselt ja märkamatult ületas eelmisel nädalal Äripäevas uudiskünnise tõsiasi, et Euroopa Liidu asjade komisjoni aseesimees Jaak Madison nimetas migrante mustuseks ja nõudis, et Eesti peab olema "puhas".

VILJA KIISLER
ajakirjanik

Ükski ei karjatanud, ainumaski häirekell ei teinud häält, tuhmimgi tuluke ei löönud põlema; üksnes Madison ise teatas Twitteris, et kui see migrant on loomalik vägistaja, siis on mustus veel väga leebelt öeldud, ja kahetses, et valis ehk liiga pehmed väljendid.

Aasta oli 2013, kui Madisoni erakonnakaaslane Martin Helme sõnastas oma immigratsioonipoliitilise soovituse: "Kui on must, siis näita ust." Tolle kurikuulsaks saanud tsitaadi pillas Helme Tallinna TV saates, kus ta ütles ka: "Siis tehakse neile Virumaale keskus, nad hakkavad seal kohalikes külades käima varastamas, rüüstamas, vägistamas – sest täpselt seda nad teevad, muud nad ei teegi – ja siis räägitakse meile, millised rassistid kohapeal on ja nendega läbi ei saa. Milleks meile sellist jama? /---/ Ma tahan, et Eesti oleks valge riik." Tookord puhkes elav poleemika, sest midagi säärast ei olnud Eesti poliitilisse kultuuri varem kuulunud.

Ent vahepeal on paljugi muutunud. Kunagine Reformierakonna välisminister ja europarlamendi saadik, hiljem Rahva Ühtsuse Erakonna moodustanud Kristiina Ojuland on väljendanud muret selle pärast, et valge rass on ohus, eestlaste ajud aga olevat nii pestud, et aetakse mingit poliitkorrektset ila. Tänaseks oma vaimsesse koju, EKRE rüppe jõudnud telemees Hannes Võrno on mustanahalisi põgenikke nimetanud murjaniteks ja metsalisteks, seda avaldust tehes oli ta kaitseväe ohvitser. Kunagine teleajakirjanik, nüüd samuti EKREga liitunud Urmas Reitelmann on rääkinud Euroopasse valguvast saastast, tavalisest inimrämpsust, mugavusprussakatest, keda tuleb tõrjuda kõigi vahenditega. Seda öeldes oli Reitelmann kaitseliidu avalike suhete osakonna töötaja. Sarnaseid tsitaate on meediast läbi käinud hulgi. Seetõttu pole ka imekspandav, et Madisoni avaldus kedagi kõrvu kikitama ei pannud: ka ajakirjanikud on sääraste tsitaatide fooniga ära harjunud.

Ükski ei karjatanud, ainumaski häirekell ei teinud häält, tuhmimgi tuluke ei löönud põlema.

Jaak Madison on EKRE aseesimees ja riigikogu Euroopa Liidu asjade komisjoni aseesimees. Ka Twitteris, kus Madison oma avalduse tegi, esineb ta nimelt EKRE asejuhi ja ELi-komisjoni asejuhina – mitte et poliitiku puhul oleks üldse võimalik poliitilist ja eraisikuna väljaöeldut lahutada.

Võib-olla pole kõigil meeles, et Eesti taasiseseisvumise aastal sündinud Madison sisenes poliitikasse skandaaliga, mis puhkes, kui ilmnes, et 2012. aastal on ta oma blogipostituses avaldanud sümpaatiat Hitleri suhtes, kes olevat Saksamaa sügavalt p...sest välja tõmmanud. Tookord mõistis tema koduerakond hukka pigem meediakäsituse "hüsteerilisuse" kui Madisoni seisukoha enda. Erakonna esimees Mart Helme teatas, et Madison olevat rääkinud majandusest, mitte õigustanud koonduslaagreid.

Sõna oli enne tegu

Tänaseks on EKRE riigikogus esindatud erakonnana suutnud avalikku ruumi kujundada määral, mida on raske üle hinnata. On öeldud asju, mille ütlemine varasema kahekümne iseseisvusaasta jooksul olnuks mõeldamatu, ja nüüdse seisuga ei üllata see enam kedagi. Kui palju suudab inimesi üldse veel miski šokeerida maailmas, kus Ameerika Ühendriikide president on Donald Trump, Suurbritannia on lahkumas Euroopa Liidust, sõjal Süürias ei paista lahendust, Põhja-Koreast lähtuv sünge oht on hoomamatult suur ja meie siin elame peatselt algava Zapadi hinguses, on omaette küsimus, millele ei ole head vastust.

Kui sotsiaaldemokraatide liidri Jevgeni Ossinovski esimest vastuhakku EKRE raadamispoliitikale võeti kui julget sammu – oravad olid nimelt valitsuserakonnana, kõrvad ludus, lihtsalt vaikinud –, siis praegu osaleb ka meedia Eesti poliitika uue kuuma paari, EKRE ja sotside vastasseisu tagantkütmises. Raske öelda, kui palju on sotside kohalike valimiste eelses vastandumises EKRE-le veel ehedat vastuseisu inimvaenulikele ideedele ja kui palju pelka poliittehnoloogiat: vastasseisud müüvad alati ja toovad reeglina kasu mõlemale poolele.

Laiemalt on aga küsimus selles, kust algab vaimne tuimus ja millega see lõpeb, missugused on tagajärjed. Tõenäoliselt algab see ükskõiksusest sõnade vastu, ükskõiksus sõnade vastu aga kasvab peagi ükskõiksuseks tegude suhtes – sest kus sõnu enam tähele ei panda, lõpeb ka mõte ja mõtlemine, mis käib enne tegu. Mida rasvasemaks ja teravanurgalisemaks muutuvad sõnad, seda suuremaks kasvab mõttelagedus. Vaikselt ja märkamatult on meistki saanud tuimuse õpilased, kes ei näe, kuidas kasvab kõrb, kuidas lageneb ja laguneb vaimne ruum, millelt määratleda inimene olemist. Kes loobub märkamisest, ei ole enam meelemärkusel – siis saavad võimalikuks teod, mida aastakümneid hiljem, ehk taas meelemärkusele tulles, on inimesina võimatu mõista.

KOMMENTAAR

Ettevaatust, kaela murdmise oht

Majanduse kohal oleva klaaslae kergitamise võimaluse kõrval on suurenenud ka kaela murdmise tõenäosus.

MARIS LAURI
majandusanalüütik,
Reformierakond

Pealkirjade põhjal tundub, et värske majandusstatistika – eriti ettevõtete kasumi ja investeeringute näitajad, kuid ka ehituse ja majanduse kasv – on tekitanud kergemat sorti euforia.

Tõesti, numbrid on head, isegi väga head. Kuid asi ei ole nii lihtne: nende toredate kasvunumbrite taga ei ole näha sügavat ja põhimõttelist murrangut tootmises, mille põhjal võiks väita, et Eesti majandus oleks jõudnud kvalitatiivselt teisele tasemele. Piltlikult väljendudes on paljud ettevõtjad küll oma pea vastu klaaslage surunud ja üritavad seda kergitada, kuid lagi püsib endiselt paigal. Pisut on suurenenud tõenäosus, et seda lage on siiski võimalik liigutada ja ehk isegi purustada, kuid suurenenud on ka kaela murdmise tõenäosus.

Klaaslae lõhkumiseks on vaja ulatuslikumat ja laiahaardelisemat muutust.

Eesti majanduse elavnemine toetub mitmele teguri le, mis oma loomult on ajutise mõjuga. Esiteks, pärast planeeritust pikemaks veninud ettevalmistusperioodi on Euroopa Liidu struktuurifondide raha kasutuselevõtt oluliselt suurenenud. Tulemuseks on ehitusmahu kasv. Lisaks sellele on suurenenud ka erasektori ehitusmaht. Teine Eesti majandust oluliselt turgutav tegur on Euroopa Liidu ja eriti Eesti suurima majanduspartneri Soome majanduse paranev käekäik.

Ettevõtete omanikel ja juhtidel võttis päris pikalt aega, et mõista Eesti demograafiliste protsesside mõju nende igapäevasele toimimisele. Esimesed olulise mahuga sisulised muudatused tootmises tehti kaks-kolm aastat tagasi. Olenevalt ettevõttest valiti muutuste põhisuunaks tehnoloogilisi ja tooteuuendusi, odava allhanke asendamist kallimaga või ka ise lõppturule minekut.

Pööre alles algas

Selliste muudatuste tegemise aeg on ettevõttele alati keeruline: säilitades olemasolevat tootmist tuleb samal ajal rajada uus, ettevõtte finantsseis muutub pingelisemaks, samuti tuleb leida uued töötajad või olemasolevad ümber õpetada.

On näha, et see protsess kogub alles jõudu. Majanduses tähendab see kasvavaid investeeringuid ja mõne aja möödudes muutusi hõives (vähem töötajaid, kuid kõrgema palgaga). Muudatusi toetab soodne intressikeskkond ja pankade laenude andmise valmidus.

Ümberkorralduste algfaas, kus ettevõtete ja seetõttu ka riigi majandusnäitajad on kehvad, oli umbes aasta tagasi. Alanud parenemine on praeguseks selgemalt näha, sest tegusamate ettevõtete eeskuju on nakatanud piisavalt palju teisi. Kuid rahuldava tasemeni, rääkimata heast, pole veel jõutud. Klaaslae lõhkumiseks on vaja ulatuslikumat ja laiahaardelisemat muutust, seda eelkõige tootmisettevõtetes.

Siiski ei ole ettevaatus asjatu: liigne majanduse kütmine riigi poolt võib lõppeda kaela murdmisega. Loodan, et meil ei tule mõne aasta pärast tõdeda, et kuigi tark õpib teiste vigadest, ei suutnud meie enda omadestki õppida.

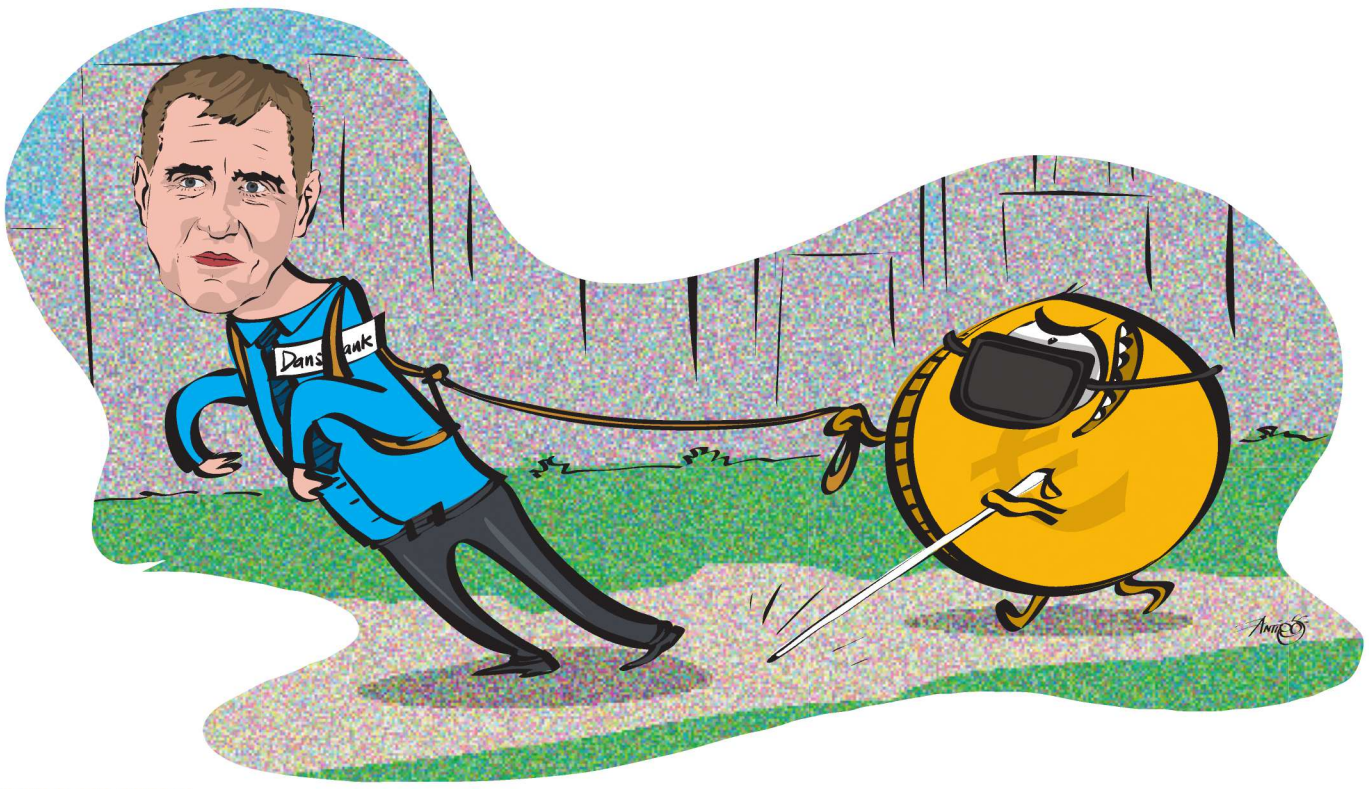

JUHTKIRI

Rehe oli puu otsas, kui pauk käis

Danske Banki Eesti filiaali juhid lasid mustal rahal miljardite kaupa kulgeda, näitavad veenvalt ajakirjanike kätte jõudnud dokumendid.

Kui pangast liigub mitme aasta jooksul läbi miljardeid hämarat raha, ilma et rahapesu tõkestamise filtrite märgutuled hoiatavalt plinkima hakkaksid, peab selle juht olema kas küündimatu või vaatama meelega kõrvale.

Nii paraku käis asi Danske Eesti harus Aivar Rehe juhiks olemise ajal. Ajakirjanike kätte jõudnud paberid näitavad, et pangas töötas pesumasin, millest liikus läbi 2,5 miljardit eurot Aserbaidžaani diktaatoriga seostatavat raha.

Kuna Eestis tegutsevad peamiselt Põhjamaade pangad, oleme automaatselt soovinud ka oma pangasüsteemi usaldusväärse ja läbipaistvana näha. Tänased lood näitavad, et Danske filiaali tegevust puhtaks nimetada oleks räige ülepakkumine. Teistel Eestis tegutsevatel pankadel tuleb nüüd aastaid tõestada, et nad pole kaamelid ja et Eesti riigis pole mastaapne ja süstemaatiline rahapesu võimalik. Enam ei ole.

Üks teema, kaks lugu

Rehe ja järelevalvajate versioonid viidatud aja kohta on erinevad. Rehe sõnul oli panga koostöö rahapesu andmebürooga efektiivne ja aktiivne, Aserbaidžaan kuulus kõrgendatud riskiga riikide hulka, pank kasutas neljaastmelist kontrollisüsteemi ja kahtlused edastati järelevalvele.

Finantsinspektsioon näeb asja teistpidi: pangas ei kohaldatud rahapesu tõkestamise reegleid, rikuti klientide tuvastamise nõudeid ega jälgitud piisavalt klientide tegevust. Nendega on ühel meelel ka rahapesu andmebüroo, kelle tähelepanu ei jõudnud nende juhtumiteni mitte panga rahapesu tõkestamise süsteemi, vaid teise asja analüüsimise käigus.

Pole esimene kord

Asja teeb häbiväärsemaks asjaolu, et Aserbaidžaani miljardite voolamine läbi Danske Eesti haru pole neile esimene taoline juhtum, küll aga kõige suurem. Selle aasta märtsis kirjeldas Postimees, kuidas filiaali kaudu liigutati 1,6 miljardit eurot Venemaa kahtlast raha Moldova pankade kaudu.

Ka Rehe ja finantsinspektsiooni järeldused on erinevad. Rehe arvates on ta kõik õigesti teinud ja häbeneda pole põhjust, finantsinspektsioon tegi pangale ettekirjutuse ja kohustas kontrollisüsteemi parandama.

Danske emapank Taanis on oma järeldused samuti teinud: Rehe enam panka ei juhi, süsteeme muudeti ja panga sees käib lausa mitu uurimist.

Pilt on värvilisem ja veel koledam

Kui juttu tuleb miljarditest eurodest ja raha liigutatakse väiksemate portsude kaudu riigist riiki, siis on vaja ka juhtunu kirjeldamiseks teha tööd mitmes riigis. See on teine järeldus, mida näitab eri riikide ajakirjanike koostöös paljastatud n-ö Aserbaidžaani pesumasina juhtum. Uurimuse aluseks olevad pangadokumendid sai enda käsutusse Taani päevaleht Berlingske Tidende, kes jagas neid kolleegidega teistest riikidest, et mitmekuulise uurimistöö järel korraga tulemused lugejateni tuua.

Eesti pankadest läbi käinud raha juhtum on killuke mosaiigis, mis näitab Aserbaidžaani võimuladviku liikmete salajast kassat, et maksta kinni Euroopa arvamusliidrite toetav sõna, osta luksustooteid, tegeleda arvatava rahapesuga ja saada muud moodi kasu.

LOE ÄRIPÄEVAST

Kaanelugu "Aserite pesumasin: miljardid huugasid Eestis" tänases lehes lk 4–9

REPLIIK

Kuidas kaotatud esikoht tagasi võita

Ajal, mil Eesti hoiab enda käes Euroopa eesistujamaa rolli, on paslik küsida, mida peaks EL tegema teisiti, et saavutada juhtroll roheenergiatehnoloogia valdkonnas.

RENE TAMMIST
Eesti Taastuvenergia Koja juht

Languse peamine põhjus oli aga valitsuste järsud pöörded senises taastuvenergiat soosivas poliitikas.

Veel 2011. aastal tundus ELi juhtroll taastuvenergia valdkonnas vääramatu. Konkurente edestati suurusjärgu võrra nii investeeringu mahu kui ka rajatud võimsuse poolest. Praegu sammuvad Hiina ja USA taastuvenergia arengus Euroopast eespool.

Oma osa Euroopa languses oli kahtlemata 2008. aastal alguse saanud majanduskriisis. Ühelt poolt survestas võlakriis valitsusi senistes taastuvenergia programmides kärpeid tegema.

Teisalt peletas investoreid eemale aastaid väldanud otsustamatus. Peamine põhjus oli aga valitsuste järsud pöörded senises taastuvenergiat soosivas poliitikas.

Mida teha teisiti?

2016. aasta lõpus esitles Euroopa Komisjon "Puhta energia paketti", milles mõnele kitsaskohale lahendusi pakutakse. Enamik reforme tuleb ellu viia ELi või regionaalsel tasandil. Samas on ka otsuseid, mida saaks teha riigid. Näiteks administratiiv- ja võrguühendustega seotud kulude kärpimine või taastuvenergia arendamist soosiva poliitika stabiilsus.

Eestil ELi eesistujana tuleb leida Euroopa Parlamendi võtmeisikutega ühiselt lahendused, kuidas taastuvenergia kiiresti kasvavast turust osa saada ning seal juhtroll haarata. Selleks ootab Eesti taastuvenergia sektor riigilt peale sõnade ka tegusid, sealhulgas kodumaal.

KUULA ÄRIPÄEVA

E-haip ja ühised unenäod

Saate "Äripäev eetris" esimeses saates arutlesid ajakirjanikud Vilja Kiisler ja Harry Tuul, kuidas võisid Hans H. Luik ja Mari-Liis Rüütsalu näha ühte ja sama und. Jutuks tulevad Eesti e-mõtlejad ja kõva haip: millal saab see hetk, kui oleme end nii e-pilve tõmmanud, et maapealsest elust enam midagi ei mäleta?

Kuula Äripäeva raadiot sagedusel 92,4 MHz või veebiaadressil raadio.aripaev.ee.

8

miljoni euroga tahab majandusministeerium toetada Eesti Raudteed, 5 miljonit tuleks Rail Balticu tegevuste edasilükkamisest ja 3 odavnenud teehooldelepingute arvel.

▲ Vitali Antipovi sõnul ei tohi panustada vaid ühele või paarile regioonile või sektorile, moodustada tuleb endale mitmest indeksifondist hästi balansseeritud portfell. FOTO: ANDRES HAABU

INDEKSIFONDID

Passiivse investeerimise võlud ja valud

Passiivse investeerimise võimalused – indeksifondid – on teinud investeerimise lihtsamaks ja odavamaks kui kunagi varem ja sellel on mõjusad eestkostjad. Ent miski pole kunagi nii hea, kui palja silmaga paistab.

SIRJE RANK
sirje.rank@aripaev.ee
Äripäev

Ka see investeerimisviis kätkeb riske ja juba on muretsejad, näiteks on ajalehe Financial Times kolumnist Gilian Tett õhku visanud küsimuse, kas mitte just sellest nagu pärmi peal paisuvast sektorist ei prahvata järgmine pauk, kui investorid end võltskindlusest liialt äiutada lasevad.

Indekseid on juba rohkem kui USA börsil nende aluseks olevaid aktsiaid, kirjutas Bloomberg. Muretsetakse, kas see ei hakka juba moonutama turu hinnasignaale, kui nii palju raha passiivselt kaasa loksub ilma tegeliku väärtuse kallal ajusid ragistamata. See võib ohustada majanduses ressursside parimat jaotust. Muretsetakse, kas ei mullista see juba populaarseimate suurfirmade börsiväärtust, jättes teenimatult tähelepanuta väiksemad ettevõtted, mis on tihti olulisemadki majanduskasvu vedajad.

Madalad valitsemistasud meelitavad

Ka Eesti jaeinvestorite seas on indeksifondid populaarsust võitnud. Varem eelistasid neid pigem institutsionaalsed investorid ja vaid edasijõudnumad erainvestorid, kes ei soovinud fondijuhtide kompetentsi usalda-

Äripäeva Akadeemia
13.09.2017
Guido Paomees
€ 259 € (km-ga 310,80 €)
Nutikas ajakasutus
Mida teha, kui oled kaotanud kontrolli oma ajakasutuse üle?

Info ja registreerimine: Inge Lauri / tel: 667 0212 / e-post: inge.lauri@aripaev.ee / akadeemia.aripaev.ee

da ja selle eest rohkem maksta, ütles SEB finantsturgude riskinõustaja Kristofer Vähi.

Danske Banki privaatpanganduse säästmis- ja investeerimisvaldkonna juht Vitali Antipov seostab selliste instrumentide laiemat levikut pankade turundustegevuse ja passiivselt juhitavate pensionifondide turule tulekuga Eestis. "Nende pensionifondide valitsejad reklaamivad eeskätt madalaid valitsemistasusid ning see mõjutab tarbijate hoiakut" ütles ta. "Paralleelselt sellega tekivad mõnel investeerida soovijal ka küsimused mittepensionifondide kohta."

ETFide (*equity traded funds*, börsil kaubeldavad fondid – toim) võidukäigule on kaasa aidanud ka keskpankade soodne rahapoliitika, mis on enamiku turge pikalt tõusul hoidnud, osutas Swedbanki vanem investeeringute juht Tarmo Tanilas.

Populaarsed on maailma suurimaid indekseid, nagu SP500, Dow, Nasdaq, Euro Stoxx 600, Euro Stoxx 50 jt, kajastavad indeksifondid, samuti globaalsed fondid ja toormetesse, nagu kuld ja nafta, investeerivad fondid, ütles Antipov. Tanilas tõi nimepidi esile SPY, QQQ, DAXi ja erinevaid dividendide ETFe.

Indeksipõhistesse instrumentidesse investeerimise oluline eelis on madalad valitsemistasud. Spekter, kuhu läbi nende instrumentide investeerida saab, on väga lai – erinevatest riikidest (ka kõige kaugematest) ja varaklassidest (ka kõige eksootilisematest) erinevate sektoriteni. Need fondid on likviidsed – nendega saab börsil kaubelda nagu tavaliste aktsiatega – ja vähemalt suuremate ja maailma tuntud indekseid peegeldavate fondide puhul saab väita, et need on ka läbipaistvad ja arusaadavad. Mis ei pruugi kehtida tuletisinstrumente sisaldavate fondide kohta, hoiatas Antipov.

Millised on suurimad ohud?

"Peamine oht seisneb ETFide ülesehituse loogikas," ütles Tanilas. Firmad valitakse ETFi valdavalt turuväärtuse järgi, mis tähendab, et edu toodab edu. Tanilas osutas nn FAANG aktsiatele (Facebook, Amazon, Apple, Netflix, Google), mille osakaal on suuremates indeksites pidevalt tõusnud. "Kui nüüd mingil hetkel see lumepall teistpidi veerema hakkab, siis põhjustavad nad oma suurema volatiilsuse tõttu turgudel arvestatava languse," visandas ta.

Ka Kristofer Vähi osutas, et indeksite populariseerimine võimendab suurte mõjuvõimu veelgi. "Riskid koonduvad üksikutesse suurtesse ettevõtetesse, mis languse korral saavad proportsionaalselt suure löögi, kui paanikas investorid hakkavad neid aktsiaid müüma mitte ainult üksikult, vaid ka kaudselt läbi indeksite," ütles ta.

Riskide koondumine ei riimu hea rahajuhtimisega. See, et aktiivsed fondijuhid tootluses indeksifondidele alla jäävad, võib osaliselt olla tingitud sellest, et neil on riskid rohkem hajutatud. Eks see selgub turgude järgmises languses.

Kuigi ETF võimaldab investeeringuid hajutada üksikuid ettevõtteid või riske silmas pidades, ei likvideeri nad kogu turu languse riski, osutas Vähi. ETFid on üldjuhul mingi konkreetse temaatikaga – USA aktsiad, tooraained, Euroopa ettevõtete pikaajalised võlakirjad. Üksikinstrumendid nendes fondides on omavahel temaatiliselt seotud, seega käituvad nad konkreetses majanduskeskkonnas üksteisega sarnaselt, mis kontsentreerib riski. Seda silmas pidades tuleb ka passiivsel investoril siiski mõnes mõttes oma investeeringuid aktiivselt hajutada.

Lisaks on oht, et investor ei saa päris hästi aru, millesse investeerib. Ka ETFides on tootespetsiifilised riskid, mis sõltuvad alusvara tüübist. "Võimendusega ja vastassuunalised ETFid, mis sisaldavad keerukamaid instrumente (*swap*, futuur), on alati riskantsemad. Nende likviidsus võib olla väike ning oodatav tootlus ei pruugi seetõttu teostuda. Turu languse ajal võib osutuda võimatuks selliste ETFide müük nende puhasväärtuse lähedase hinnaga," ütles Tanilas.

Lihtsamaks ei tee asja see, et enamik indeksifonde puudutavast infost on võõrkeelne. Ka see pole hea, kui tekib nn ülerahvastatud investeeringu efekt: mida rohkem investoreid millestki huvitub, seda efektiivsemaks muutub turg ja seda keerukam on taolisest investeeringust raha teenida, märkis Vähi.

Sama reegel – hajuta

Nii tuleb ikkagi ka n-ö passiivselt investeerides hoolikas olla, et kõik munad ei oleks ühes korvis. "Panustada ei tohi vaid ühele või paarile regioonile või sektorile, moodustada tuleb endale mitmest indeksifondist hästi balansseeritud portfell," ütles Antipov. Ja ikka tuleb kursis olla, mis turul toimub ning paha ei tee aeg-ajalt mõne investeerimisspetsialistiga konsulteerida.

Debatt passiivse investeerimise vooruste ja puuduste üle käib finantsmeedias täistuuridel. Kristofer Vähi osutas, et institutsionaalsed investorid on hakanud juba taas rohkem üksikinvesteeringuid piidlema. Hiljuti kirjutas ka ajaleht Wall Street Journal, et näiteks maailma suurim pensionifond, Jaapani GPIF, kavatseb suurendada aktiivse fondijuhtimise osa, et turumehhanismid laisast rahast ei atrofeeruks.

ÜKS KÜSIMUS

Kas investeerite ka ise passiivsetesse instrumentidesse?

VITALI ANTIPOV
Danske Bank

Jah, need on passiivsed pensionifondid ja mõni indeksifond – IVV, IEV, DVYE.

Investeerin ka aktiivselt juhitavate investeerimisfondide kaudu.

TARMO TANILAS
Swedbank

Olen investeerinud ja investeerin ka edaspidi.

Mulle meeldivad stabiilset rahavoogu tootvad investeeringud.

VALUUTA

Norra fond teeb investor Toomast

Hiljuti kirjutas investor Toomas, kuidas ta portfellis on pea pooleks eurosid ja dollareid – ikka selleks, et pisut valuutariski hajutada. Sarnane idee on ka Norra 980 miljardit dollarit haldaval fondil.

Bloombergi andmetel plaanib Norra hiiglaslik, 980 miljardit dollarit haldav riiklik fond, mis praegu kasutab oma vara hoidmiseks 23 valuutat, portfellis tõsiseid ümberkorraldusi teha. Täpsemalt puudutavad muudatused fondi 333 miljardi dollari suurust võlakirjaportfelli, kus on väärtpabereid 23 erinevas valuutas. Nüüd soovib fond riskide maandamiseks kasutusele jätta neist vaid kolm: dollarid, eurod ja naelad. Arenevate turgude riiklikud ja korporatiivvõlakirjad heidetakse esialgu üle parda, kuid fond "võtab kasutusele süsteemsed strateegiad", et siiski neisse regioonidesse investeerida. Strateegia muutmiseks peab fond saama valitsuse heakskiidu.

Norrakate otsusel võib olla turgudele oluline mõju, sest see hoiab Jaapani, Mehhiko ja Lõuna-Korea riiklikes võlakirjades miljardeid dollareid. Kui uus variant käiku läheks, hakkaks fond võlakirju hoidma järgmise metoodika alusel: 54 protsenti dollarites, 38 protsenti eurodes ja 8 protsenti naelades.

Bloombergi andmetel on otsus seotud ka fondi likviidsussooviga: madal nafta hind tekitas möödunud aastal esimest korda Norral vajaduse fondist reaalselt raha välja võtta. See tõi kaasa teise muudatuse aasta alguses: fond otsustas tõsta aktsiate osakaalu 60 protsendilt 70 protsendile, et tõusvatelt turgudelt suuremat kasu lõigata.

ÄRIPÄEV.EE

KOMMERTSPANKADE INTRESSITOOTED **REKLAAM**

Tähtajaline hoius EUR, %

	1 kuu	2 kuud	3 kuud	6 kuud	9 kuud	1 aasta	2 aastat	3 aastat	üle 5 aasta	min summa
Danske Bank	kontakteeruge pangaga									
Tallinna Äripank	0,10	0,15	0,20	0,40	0,50/1,50	0,60/1,60	0,70/1,70	-	-	200
Tallinna Äripank (3)	0,25	0,30	0,35	0,55	0,65	0,75	0,85	-	-	200
Citadele Pank	-	-	-	0,01	0,01	0,20	0,35	0,75	-	150
Versobank	0,40	0,50	0,60	0,75	0,75	1,15	1,25	1,35	-	350
DNB	0,01	0,05	0,09	0,18	0,21	0,23	0,28	0,33	-	100
Krediidipank	0,10	0,10	0,30	0,60	0,90	1,50	1,70	1,80	2,00	100/200 (4)
Inbank	-	-	0,50	0,75	1,00	1,25	1,75	2,00	-	500

Jooksev hoius EUR, %

	keskmiselt kuu jäägilt	kuu püsijäägilt
Danske Bank	kontakteeruge pangaga	
Tallinna Äripank	-	0,00
Tallinna Äripank (3)	-	0,00
Citadele Pank	-	-
Versobank	0,00	0,00
DNB	0,05 (7)	-
Krediidipank	-	0,01
Inbank	-	-

Tähtajaline hoius USD, %

	1 kuu	2 kuud	3 kuud	6 kuud	9 kuud	1 aasta	min summa
Danske Bank	kontakteeruge pangaga						
Tallinna Äripank	0,05	0,05	0,05	0,10	0,15	0,20	200
Citadele Pank	-	-	-	0,90	1,00	1,30	200
Versobank	0,30	0,35	0,45	0,70	0,90	1,10	500
DNB	0,10	0,11	0,14	0,29	0,39	0,49	100
Krediidipank	0,05	0,05	0,05	0,10	0,10	0,15	100/200 (4)

Kursid on päeva jooksul korrigeeritavad; (3) personaalpanganduse klientidele; (4) internetipangas/kontoris (7) päevalõpu kontojäägilt, Äripanga jooksva hoiuse intressimäär on nüüd 0%

Pankade kontaktandmed

Citadele Pank Narva mnt. 63/1, Tallinn, tel 770 0000, faks 770 0001, e-post: info@citadele.ee, www.citadele.ee
Versobank Hallivanamehe 4, Tallinn, tel 680 2500, faks 680 2501, www.versobank.com
DnB PANK Tartu mnt 10, Tallinn, tel 686 8500, faks 686 8501, e-post: info@dnb.ee, www.dnb.ee
Eesti Krediidipank Narva mnt 4, Tallinn, tel 669 0941, faks 661 6037
Tallinna Äripank Vana-Viru 7, Tallinn, tel 668 8066, faks 668 8065

REGULATSIOON

Hiina kukutab krüptorahasid

Viimasel ajal on ICOd (krüptomüntide esmapakkumised) kogunud populaarsust idufirmade finantseerimisinstrumendina. Hiina keskpank asus jõuliselt ICOde vastu võitlema.

Hiina keskpank teatas eile, et peab ICOsid illegaalseks ja nõuab kõikide praeguste sellelaadsete finantseerimisprojektide peatamist, vahendas uudisteagentuur Bloomberg. Viimase andmetel on "keskpank lõpetanud ICOde uurimise ja kavatseb karmilt karistada tulevasi krüptomüntide esmapakkujaid". Kuid keskpanga otsus on tagasiulatuv, sest regulaator nõuab, et need, kes on krüptomüntide toel finantstoetust saanud, peavad saadud raha investoritele tagasi maksma. Samas ei täpsustanud keskpank, kuidas seda täpsemalt tegema peaks.

> **Hiina pidi karmimalt reageerima, sest tema krüptomüntide turg on suur ja üks spekulatiivsemaid.**
>
> **Kenetic Capitali juhtivpartner Jehan Chu**

"Hiina pidi karmimalt reageerima, sest tema krüptomüntide turg on suur ja üks spekulatiivsemaid," ütles Hongkongi Kenetic Capitali juhtivpartner Jehan Chu. Juuli seisuga oli Hiinas 43 ICO platvormi.

ICOdest on saanud arvestatava mahuga äri: sel aastal on ICOdega tõstetud 1,25 miljardit dollarit. Ka USAs on regulaatorid kaalunud, kas ICOd mitte väärtpaberitega võrdsustada.

ÄRIPÄEV.EE

FONDID **REKLAAM**

LHV Varahaldus **01.09**

	ost	müük	NAV	riski-aste	% aasta algusest	tootlus (p.a), % 12 kuud	3 aastat	5 aastat	fondi maht
Pensionifond L, EUR	1,62	1,62	1,62	2,33	2,13	2,50	3,70	4,11	716 720 580
Pensionifond M, EUR	1,27	1,27	1,27	1,42	1,57	1,31	3,08	3,56	91 396 346
Pensionifond S, EUR	1,28	1,28	1,28	1,37	-0,52	-1,62	1,25	2,13	63 398 096
Pensionifond XL, EUR	1,43	1,43	1,43	2,73	2,95	4,08	4,45	4,99	127 176 082
Pensionifond XS, EUR	1,19	1,19	1,19	0,92	-0,38	-0,86	1,23	2,22	20 678 770
Täiendav Pensionifond, EUR	1,66	1,67	1,67	2,86	4,42	5,99	6,10	6,33	13 993 103
LHV Pensionifond Indeks	0,68	0,68	0,68		0,86	-	-	-	6 605 527
LHV Pensionifond Indeks Pluss	0,69	0,69	0,69		3,46	-	-	-	1 079 255
LHV Pensionifond Intress Pluss, EUR	0,78	0,79	0,79	1,52	-0,84	-1,45	0,10	1,04	538 350
LHV Pärsia Lahe Fond A, EUR	11,55	11,67	11,67		2,89	4,92	-9,57	8,03	11 459 970,44
LHV Maailma Aktsiad Fond A, EUR	10,24	10,34	10,34		9,17	16,98	7,98	5,55	3 673 591,98
LHV Maailma Aktsiad Fond B, EUR	6,54	6,61	6,61		9,17	16,98	7,98	5,55	-

Nordea Pensions Estonia **01.09**

	ost	müük	NAV	riski-aste	% aasta algusest	tootlus (p.a), % 12 kuud	3 aastat	5 aastat	fondi maht
Nordea Pensionifond A, EUR	1,11	1,11	1,11	5,43	0,87	2,94	2,76	4,34	213 479 311,08
Nordea Pensionifond A Pluss, EUR	0,95	0,95	0,95	8,15	0,3	4,79	4,08	5,59	29 520 588,58
Nordea Pensionifond B, EUR	1,00	1,00	1,00	3,44	1,03	0,85	1,62	2,81	23 678 646,83
Nordea Pensionifond C, EUR	0,89	0,89	0,89	2,02	0,25	-1,35	0,95	1,78	12 980 946,28
Nordea Pensionifond Aktsiad 100, EUR	1,48	1,51	1,50	12,16	-0,22	6,85	4,99	7,32	10 797 653,77
Nordea Pensionifond Intress Pluss, EUR	0,79	0,81	0,80	3,17	0,6	0,47	2,07	2,96	2 392 201,21

Trigon Asset Management **01.09**

	ost	müük	NAV	riski-aste	% aasta algusest	tootlus (p.a), % 12 kuud	3 aastat	5 aastat	fondi maht
Trigon Balti Fond C, EUR	21,83	22,60	22,16	7,37	16,14	22,33	19,26	13,35	5 611 169,42
Trigon Uus Euroopa Fond C, EUR	35,50	35,50	35,50	11,57	27,50	37,21	11,14	13,29	162 714 618,60
Trigon Venemaa Top Picks Fond C, EUR	24,25	25,11	24,62	21,51	-1,00	30,59	15,98	4,25	8 929 849,91

Fondivalitsejate kontaktandmed

LHV Varahaldus AS Tartu mnt 2, Tallinn 10145, tel 680 0400, faks 680 0402, info@lhv.ee, www.lhv.ee
Nordea Pensions Estonia AS Liivalaia 45/47, Tallinn 10145, tel 710 1250, faks 710 1251, eesti@nordea.com, www.nordea.ee
Trigon Asset Management AS Viru Väljak 2, Tallinn 10111 tel. +372 667 92 00, www.trigon.ee

Maaklerifirmade kontaktandmed

LHV Tartu mnt 2, Tallinn, tel 680 0400, faks 680 0402

Äripäev Nr 156 (5754) 5. september 2017

ISSN 1406-2585

INVESTOR TOOMASE BLOGI

Arenevate turgude võidukäik

Maailma börside edetabeli äärtest leiab arenevad turud, keskelt arenenud börsid.

Maailma börside edetabelit vaadates domineerivad äärtes arenevad turud, keskel arenenud börsid.

Kui juulis võis esikümnest leida ka kaks Balti börsi, siis augustis leiab tabeli erinevatest pooltest vaid arengujärgus turud. Nii on taas esikoha haaranud ka maailma halvima majandusega riigiks tituleeritud Venezuela, mille börs kasvas möödunud kuul lausa 65,22 protsenti.

Täpsemalt vaevavad Venezuelat juba mitmendat kuud valitsusvastased meeleavaldused. Nende käigus on rünnatud ka sõjaväebaasi. President Chavez süüdistab meeleavalduste toetamises demokraatlike lääneriike ning osaliselt seetõttu on kapitali vaba liikumine takistatud. Kuna riigis on ka nälg ning hüperinflatsioon ning inimestel puudub võimalus oma raha väljapoole riigipiire paigutada, põgenetaksegi raha väärtuse languse eest kohalikule börsile.

Hüperinflatsiooni ning tegelikult ka aktsiahindade tõusu põhjustab aga pidev raha juurdetrükk. Täpsemalt nõrgendab see kohalikku valuutat bolivari. Raha turule juurde tekkides küsitakse sama kauba eest järjest rohkem. Ehk sisuliselt muutub see kaup või teenus kallimaks. Sama kehtib ka aktsiate puhul, mis liiguvadki hüperinflatsiooni tõttu suunaga üles.

Stiimulivaene Baltikum

Kuu aega tagasi sain kirjutada, et koduturule panustamine oleks aidanud rikastuda ning esikümnesse kerkisid nii Tallinna kui ka Vilniuse börs. Kui varem toetasid Balti börse laevandus- ja pangandussektor kas erinevate ülevõtupakkumiste või lihtsalt tugevate tulemustega, siis august möödus siinsete börsiettevõtete jaoks rahulikult.

Suurte, aktsiat kõigutavate sündmuste vähesus kajastub ka maailma börside edetabelis. Edukaim Balti börs oli möödunud kuul Vilniuse börs, mis kasvas 4,78 protsenti, asetsedes sellega 14. kohal. Teisele kohale jäi Baltikumi lõikes Tallinna väärtpaberiturg, mis paikneb 2,67protsendilise tõusuga maailma börside edetabelis 19. kohal. Riia börs oli aga sootuks punases, kahanedes 0,22 protsendi võrra.

Brasiiliasse panustamine on mulle paari kuuga toonud pea pool tuhat lisaeurot.

Jätkuvalt tugev Brasiilia

Edetabelit vaadates jäi minu pilk peatuma Brasiilia börsiindeksil IBOVESPA, seda sellepärast, et olen ju ka ise sinna investeerinud.

Kui möödunud kuul leidis Brasiilia börsiindeksi edetabelist viiendalt kohalt, siis nüüd asetseb see 4,81protsendilise kasvuga 13. kohal. Igal juhul on mul hea meel näha, et Brasiilia börsi kasv on nii juulis kui ka augustis olnud küllaltki stabiilne, erinedes vaid pool protsendipunkti. Brasiilia indeksi tõus sai ajendi juulis, mil korruptsioonis mõisteti süüdi Brasiilia ekspresident. See lisab investoritesse kindlust, et riik on jätkuvalt demokraatia kursil.

Ka mina saan oma portfelli vaadates rõõmustades tõdeda, et olen jätkuvalt õigel kursil. Brasiiliasse panustamine on mulle paari kuuga toonud pea pool tuhat lisaeurot, samuti on minu raha paigutatud stabiilsetele ja kasvavatele turgudele.

EDETABEL

Augusti parimad ja halvimad börsid

börsiindeksi muutus augustis protsentides

▲		▼	
Venezuela	**65,22**	**Karachi 100**	**-11,95**
Mongoolia MSE Top 20	14,25	Katar	-6,27
Argentina	10,36	Iisareli TA-35	-4,28
Venemaa RTS	7,35	Sambia Lusaka	-4,07
Nairobi	7,14	Uus-Meremaa S&P/NZX	-4,01
Kasahstani KASE	6,78	Uus-Meremaa S&P/NZX 20	-3,84
Namiibia	5,81	Uus-Meremaa S&P/NZX 50	-3,71
Ungari	5,6	Rumeenia	-3,52
Poola WIG 20	5,52	Sri Lanka	-3,52
Türgi BIST 30	5,1	Korea KOSPi	-3,37

ALLIKAS: BLOOMBERG

Investor Toomas on Äripäeva välja mõeldud tegelane, aga tema käsutuses on reaalne raha, mida ta investeerib finantsturgudele. Toomas alustas tegevust 2002. aasta alguses, mil tema käsutusse anti investeerimiseks miljon krooni. Toomase investeerimisotsused langetab Äripäeva börsitoimetus, investeerimismõtteid jagab investor Toomas Äripäeva tagumisel leheküljel ja veebis.

PORTFELL

Kuidas läheb Toomase investeeringutel?

päevane muutus

-0,42%

väärtus 286 943,05 eurot
51% aktsiad / **43%** raha / **6%** võlakirjad

aktsiate päevane muutus protsentides

Statoil	**0,20**
Baltic Horizon Fund	0,15
iShares MSCI Brazil Capped (EWZ)	0,05
Apple	0
Berkshire Hathaway B-aktisa	0
Microsoft	0
Apranga	0
Lerøy Seafood	-0,48
Ryanair	-0,61
Tallink	-0,88
Olympic EG	**-2,12**

Viimased tehingud

Ostis: 19. juunil 100 iShares MSCI Brazil Capped (EWZ) osakut hinnaga 30,91 eurot osaku kohta. Tehingusumma oli 3091,20 eurot. Teenustasu oli 14,13 eurot.
Müüs: 11. mail 210 Lerøy Seafoodi aktsiat hinnaga 47,8 eurot aktsia. Tehingusumma oli 10 043,35 €. Teenustasu oli 15,06 €.

SINU ARVAMUS

Kommenteeri Toomase investeerimisotsuseid, jaga oma kogemusi või esita küsimusi veebilehel www.aripaev.ee või e-kirjaga aadressil investor.toomas@aripaev.ee

OMX TALLINN

52 nädalat

Tallinna börsi üldindeks, kajastab põhi- ja lisanimekirja aktsiate liikumisi.

1256,07 **-1,26%▼**

perioodi kõrgeim	1277,47
perioodi madalaim	993,78

BÖRSIFIRMA

Olympic viib aktsiad Poola turult

Olympic Entertainment Group teatas, et sai Poola finantsinspektsioonilt loa aktsiate noteerimise lõpetamiseks Varssavi börsil. Kontsern andis kevadel teada, et aktsiate ülevõtmispakkumine tehakse nõnda, et pakkumise tegija on OEG suurim aktsionär HansaAssets, kuid aktsiad omandab OEG. Kontsern on varem öelnud, et aktsiate tagasiostuks kulub ligikaudu 0,2 miljonit eurot.
Poola börsilt väljumiseks oli mitu põhjust: esiteks ei saanud kontsern võimudelt luba edasi tegutseda – möödunud aasta lõpus andis firma teada sealse tegevuse külmutamisest. Samal ajal kinnitas OEG, et Poolas otsitakse edasisi lahendusi. Teiseks andsid kontserni juhid kevadisel aktsionäride üldkoosolekul mõista, et huvi OEG aktsia vastu on Varssavi börsil olnud leige ning noteerimisega seotud kulud suured.

PANE TÄHELE

Hiina otsus ICOd (krüptomüntide esmapakkumised) seadusevastaseks kuulutada surus eile krüptorahad langusesse.

Põhja-Korea kriis kergitas kulla hinna aasta kõrgeimale tasemele. Euro kallines, dollar aga odavnes.

H&Mi akstia vajus kuue aasta madalaimale tasemele, 199 kroonile, kui mitu analüüsimaja hinnasihti kärpis: kolmandast kvartalist kardetakse nii käibe kui ka kasumi langust.

BÖRSIKAUBAD

Kütused 04.09

USD

Nafta IPE, bbl	52,75
Nafta NYMEX, bbl	47,64
Mootoribensiin, t	618,50
Diislikütus, t	517,75
Kerge kütteõli, t	501,00
Masuut (1% väävel), t	325,50
Maagaas Henry Hub, btu, USD	3,07

Põllumajandus 04.09

nael = 453,59 g

Kohv NYBOT, USc/nael	127,75
Valge suhkur NYSE LIFFE, USD/t	373,30
Kakao NYBOT, USD/t	1987,00
Nisu NYSE LIFFE, USD/t	139,25
Rapsiseemned NYSE LIFFE Pariis	369,75

Värvilised metallid 01.09

USD/t

Alumiinium LME	2134
Vask LME	6812
Plii LME	2383
Nikkel LME	12080
Tina LME	20800
Tsink LME	3152,5

Väärismetallid 04.09

USD/unts, unts = 31,105 g

Kuld COMEX	1335,11
Plaatina NYMEX	1007,58
Pallaadium NYMEX	977,60
Hõbe COMEX	17,83

VALUUTA

Euroopa Keskpank

Austraalia dollar	AUD	1,502	Singapuri dollar	SGD	1,615
Bulgaaria leev	BGN	1,956	Suurbritannia nael	GBP	0,921
Hiina jüaan	CNY	7,819	Šveitsi frank	CHF	1,144
Hongkongi dollar	HKD	9,327	Taani kroon	DKK	7,438
India ruupia	INR	76,328	Tai baat	THB	39,539
Jaapani jeen	JPY	131,290	Tšehhi kroon	CZK	26,077
Kanada dollar	CAD	1,483	Türgi liir	TRY	4,098
Korea won	KRW	1335,360	Ungari forint	HUF	305,090
Norra kroon	NOK	9,256	USA dollar	USD	1,192
Poola zlott	PLN	4,241			
Rumeenia leu	RON	4,596			

ALLIKAS: BLOOMBERG KELLA 17 SEISUGA

EUR/SEK ▲
9,4728

EUR/RUB ▲
68,8273

BÖRS

Tallinn 04.09

aktsia	sulgemis-hind, EUR	muutus eelm, %	käive, EUR	P/E	ROE	P/B	divid. tootlus
Arco Vara	1,440	2,13	879	-	-8,1%	0,88	0,7%
Baltika	0,301	0,00	3 278	-	-1,2%	2,65	0,0%
Ekspress Grupp	1,300	-1,52	7 290	8,8	9,1%	0,80	4,6%
Harju Elekter	4,350	-0,46	7 975	2,8	47,1%	1,31	4,1%
LHV Group	11,500	-1,71	64 674	15,4	21,0%	3,23	1,3%
Merko Ehitus	9,600	-0,72	12 812	22,7	6,1%	1,39	4,3%
Nordecon	1,260	-1,56	9 921	23,4	5,1%	1,19	7,1%
Olympic EG	1,850	-2,12	242 736	8,9	29,0%	2,58	5,4%
PRFoods	0,520	-0,95	23 165	45,9	1,9%	0,88	0,0%
Pro Kapital Grupp	2,280	0,00	-	-	-2,7%	1,49	0,0%
Silvano FG	2,690	-1,10	32 129	10,7	22,8%	2,45	7,4%
Skano Group	0,560	-1,93	934	-	-23,0%	0,56	0,0%
Tallink Grupp	1,120	-0,88	210 035	17,3	5,3%	0,92	2,7%
Tallinna Vesi	12,400	-0,80	53 855	11,0	23,8%	2,62	4,4%
Tln Kaubamaja	9,670	-2,13	108 801	15,3	15,4%	2,36	6,5%
Trigon PD	0,560	-9,68	3 223	-	-2,1%	1,05	0,0%
Baltic Horizon Fund	1,317	0,15	6 333	-	-	-	-

P/E arvutatud viimase nelja kvartali vahearuande (kui on olemas, siis rahvusvahelise raamatupidamisstandardi (IAS) kohase) konsolideeritud koondkasumi emaettevõtja osa põhjal

Riia 04.09

aktsia	sulgemis-hind, EUR	muutus eelm, %	P/E	P/B	divid. tootlus
Grindex	8,50	1,19	6,9	0,7	-
Latvijas Gaze	9,16	0,33	23,1	1,1	-
Olainfarm	10,60	0,95	13,4	1,6	-
SAF Tehnika	6,70	0,90	12,8	1,6	-

Skano Group▲
+8,58%

Tallinna Kaubamaja ▼
-2,13%

Helsingi 04.09

aktsia	hind, EUR	muutus eelm, %	P/E	P/B	divid. tootlus
Alma Media	6,80	0,44	19,4	4,5	2,4
Citycon	2,28	-0,61	16,3	0,9	6,2
Elisa Comm.	36,10	-0,72	18,3	6,6	4,2
Finnair	9,78	-3,26	-	1,9	-
Fortum	15,19	-0,07	35,3	1,1	-
HKScan	3,33	0,91	-	0,5	4,8
Kesko	45,15	-0,46	26,6	2,2	4,4
Neste Oil	36,62	-1,03	-	2,4	3,5
Nokia	5,18	-1,15	-	1,7	-
Olvi	31,17	-0,51	17,3	3,2	2,4
PKC Group	23,96	0,00	36,18	3,7	-
Stockmann	6,18	-1,52	-	0,4	-
Stora Enso	11,00	-0,99	-	1,5	-
UPM Kymmene	22,04	-0,23	-	1,5	4,3
YIT	7,28	-1,09	121,3	1,7	3,0

Vilnius 04.09

aktsia	hind, EUR	muutus eelm, %	P/E	P/B	divid. tootlus
Apranga	2,68	0,00	-	3,0	6,0
Invalda	4,810	-2,24	-	-	-
Linas Agro	0,728	-2,02	16,0	0,7	-
Panevezio Statybos	1,120	0,00	-	0,5	-
Siauliu Bankas	0,580	-0,34	2,8	1,3	-
Snaige	0,281	0,00	-	0,6	-

LOE VEEBIST
Värsked börsiuudised ja turuülevaade:
www.aripaev.ee/investor